

Oslo kommune
Utviklings- og kompetanseetaten

Nr 3 oktober 2010 | Årgang 20

OSLO SPEILET

Oslo - fra **nasjonal smeltedigel** til
flerkulturell storby

Høy og forutsigbar flytting i Oslo

Innvandrerne **etterkommere** gjør
det **godt i arbeidslivet**

Høy utdanning **øker dine sjanser**
i arbeidslivet

Oslo kommune **satser på barnehager**

Innholdsfortegnelse

Innledning og leder	S . 5
Oslo - fra nasjonal smeltedigel til flerkulturell storby	S . 6
Høy og forutsigbar flytting i Oslo	S . 15
Innvandrerne etterkommere gjør det godt i arbeidslivet	S . 22
Høy utdanning øker dine sjanser i arbeidslivet	S . 31
Oslo kommune satser på barnehager	S . 36

Forsidebilde: Ørjan Krogh Hansen

OSLOSPEILET ble utgitt første gang i 1991, og har siden kommet ut fire til seks ganger årlig. Oslospeilet inneholder artikler om ulike sider ved byens utvikling, særlig innen områdene demografi og sosioøkonomi.

Magasinet utgis av Oslo kommunes utviklings- og kompetanseetat, ved avdeling for statistikk, analyse og datavarehus.

Redaktør: Etatsdirektør Gerd Robsahm Kjørven

OSLOSPEILET i ny drakt

Oslospeilet ble utgitt første gang i 1991. Formålet var først og fremst å gi en kortfattet informasjon om aktuelle utviklingstrekk i byen. Formen på artiklene og magasinets utforming har utviklet seg kontinuerlig, men det å belyse ulike sider ved byens utvikling har hele tiden vært Oslospeilets viktigste oppgave. Fra og med nr. 3/2010 har Oslospeilet gjennomgått en ansiktsløftning. Vi i Oslostatistikken er stolte av å kunne presentere et moderne og forhåpentligvis smakfullt magasin.

Innvandring og innvandrere er et hovedfokus i dette nummeret av Oslospeilet. Uten innvandring fra utlandet ville Oslo knapt hatt noe befolkningsvekst de siste 25 årene. Ved utgangen av 1985 bodde det i overkant av 410 000 personer med norsk opprinnelse i to generasjoner i Oslo. Pr. 1. januar 2010 var tallet økt til 426 000 personer. I samme tidsperiode har antallet personer med utenlandsk opprinnelse i to generasjoner økt fra 39 000 til 160 000.

■ ■ **Remember, remember always, that all of us,
and you and I especially, are descended from
immigrations and revolutionists** ■ ■

-Franklin D. Roosevelt

Det er nokså enkelt å føre statistikk over de ulike landgruppene og å beregne innvandrерandeler i de enkelte bydelene. Det er en større utfordring å gi en statistisk beskrivelse av hvilken betydning innvandringen egentlig har hatt for byen. Utviklingen mot et flerkulturelt samfunn innehar mange dimensjoner som ikke uten videre lar seg tallfeste. Oslo har i dag innbyggere med bakgrunn fra de fleste verdenshjørner, og byens befolkning er svært sammensatt. Det er vanskelig å finne karakteristikk som kan brukes til å beskrive osloborgeren, og i den grad det finnes en egen osloidentitet, er det nettopp dette mangfoldet.

Oslo – fra nasjonal smeltedigel til flerkulturell storby

Hvilke land innvandrerne som bosetter seg i Oslo kommer fra, har variert over tid. Det samme har grunnen til å innvandre til Norge. Noen kommer til landet som arbeidsinnvandrere, andre er flyktninger som reiser fra konflikter og krig. Andre igjen kommer som følge av familieinnvandring – det være seg familiegjengenforening eller -etablering. Enkelte innvandrere velger å flytte tilbake til sitt opprinnelige hjemland etter en tid i Norge, mens andre henter familie og bosetter seg i sitt nye hjemland for godt.

Artikkelen omhandler innvandrere i Oslo og Norge, det vil si personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og som selv på et tidspunkt har innvandret til Norge. Når vi omtaler landbakgrunn sikter vi i denne sammenhengen til personens eget fødeland.

Mange grunner for å innvandre

Enkelte innvandrere kommer til Norge gjennom familieinnvandring (enten gjenforening eller etablering), andre som følge av flukt, søken etter arbeid eller for å ta utdanning. I perioden 1990-2008 var familieinnvandring viktigste innvandringsgrunn for ikke-nordiske statsborgere til Norge.¹ Blant 376 625 innvandrere med ikke-nordisk statsborgerskap var familie innvandringsgrunn for 40,2 prosent.

Uroligheter i ulike land har ved flere anledninger preget innvandringen til Norge. På 1950-tallet var

det høye antall innvandrere fra Ungarn et særlig kjennetegn på innvandringen. I kjølvannet av den sovjetiske invasjonen i Ungarn i 1956, kom det om lag 1 500 ungarere til Norge. Gjennom 1970- og 1980-tallet kom det mange chilenske flyktninger til Norge. De utvandret fra Chile i to omganger - først som et resultat av militærkuppet i 1973 og deretter som følge av den økonomiske og politiske krisen som oppstod i årene 1987-1989.

Det kom også mange vietnamesiske flyktninger til Norge etter Vietnam-krigen i 1975. Den første store flyktningstrømmen hit til landet fra Vietnam fant sted i årene 1978-1982. På 1990-tallet preget blant annet konfliktene på Balkan hvilke innvandrergrupper som kom til Norge og Oslo. Etter 2000 har mange innvandrere med bakgrunn fra konfliktområder som Somalia og Irak kommet til landet.

Søken etter arbeid har også satt sitt tydelige preg på innvandringen til Norge og Oslo. Mot slutten av 1960-tallet og et stykke inn på 1970-tallet var beho-

¹Denne informasjonen er mangelfull for personer som innvandret til Norge før 1990.

vet for arbeidskraft stort. Det kom da en stor gruppe ikke-vestlige innvandrere - både til hovedstaden og landet for øvrig - disse kom fra land som Pakistan, Tyrkia og Marokko. Innvandringsstoppen som ble innført i 1975 og varte frem til 1991 medførte imidlertid en dramatisk reduksjon i antall gitte arbeidstillatelser. Dermed endret innvandringen fra disse landene karakter og gikk fra å være arbeids- til familieinnvandring. Arbeidsinnvandringen til Norge har igjen blitt særlig tydelig etter utvidelsen av EU i 2004 og et markant trekk er den høye andelen øst-europeiske og særlig polske arbeidsinnvandrere.

Fra få til mange innvandrere

Ifølge folketellingen 1950 bodde det 434 047 personer i Oslo, og av disse var 14 178 født i utlandet (3,3

bakgrunn - 9 874 svensker bodde i Oslo på dette tidspunktet. Målt som andel av hele Oslos befolkning utgjør de pakistanske innvandrerne 2 prosent, samtidig som de utgjør 9,5 prosent av alle innvandrerne i Oslo. Svenske innvandrere utgjør på sin side 1,7 prosent av Oslo befolkning og 8,1 prosent av alle innvandrerne i byen.

I hele Norge bodde det per 1.1.2010 459 346 innvandrere, det vil si at 26,6 prosent av alle innvandrere i Norge var bosatt i hovedstaden på dette tidspunktet.

Hver femte Osloborger er innvandrer

I 1970 bodde det 15 981 innvandrere i Oslo, av disse hadde fire av fem bakgrunn fra Europa med unntak av Tyrkia. Førti år senere har 20,9 prosent av Oslos

Tabell 1: Innvandrere i Oslo etter landbakgrunn (regioner). Utvalgte år.

	1970	1980	1990	2000	2010
Europa unntatt Tyrkia	12 729	14 248	19 133	26 728	47 091
Afrika	613	1 791	4 901	10 348	19 546
Asia med Tyrkia	759	6 757	19 173	32 120	48 711
Nord-Amerika	1 574	1 779	1 950	1 709	1 955
Sør- og Mellom-Amerika	229	599	1 750	2 676	4 573
Oseania	77	104	156	196	503
Innvandrere i alt	15 981	25 278	47 063	73 777	122 379
Befolkningen i alt	487 363	454 872	458 364	507 467	586 860

prosent av alle bosatte).² Antall bosatte personer som var født i Sverige var 5 525, antallet personer født i Danmark 2 007, mens 1 524 personer var født i USA. Svenskene utgjorde dermed 39 prosent av de utenlandsfødte og 1,3 prosent av Oslos samlede befolkning på dette tidspunktet. Dersom vi ser på personer med utenlandsk statsborgerskap viser den samme folketellingen i 1950 at det var 4 227 fremmede statsborgere bosatt i Oslo. Den største gruppen av disse var svensker - 1 212 personer - mens den nest største gruppen var dansker - som det da bodde 892 av i Oslo.

Blant de 122 378 innvandrerne som bodde i Oslo ved inngangen til 2010, hadde 11 583 pakistansk bakgrunn. Nest største innvandrergruppe har svensk

befolkning selv innvandret til landet. Innvandrere fra Asia med Tyrkia utgjør nå den største innvandrergruppen og omfatter to av fem innvandrere.

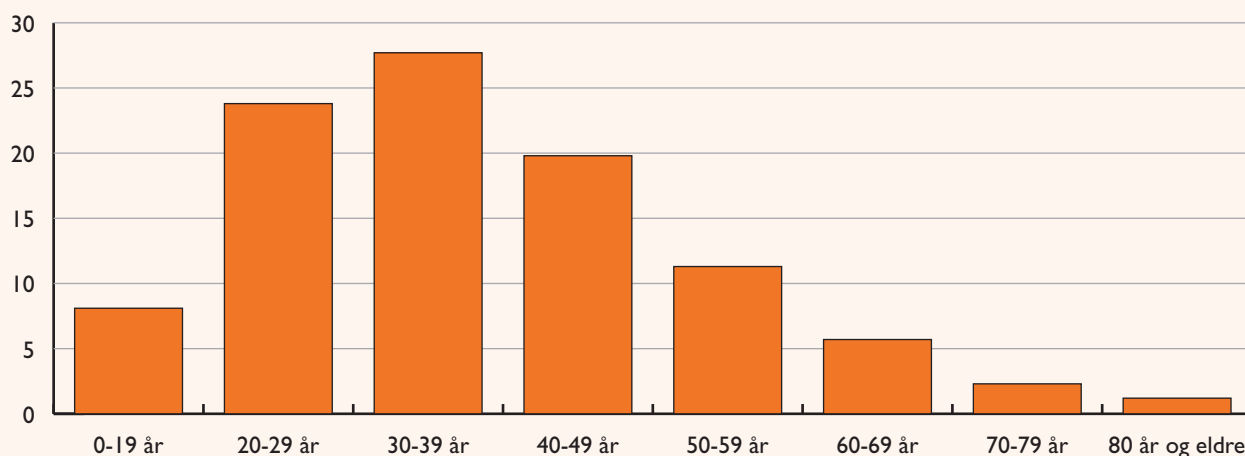
Innvandrerne i Oslo er en relativt ung gruppe

Blant innvandrerne i Oslo er kun 9,3 prosent 60 år eller eldre. Halvparten av alle innvandrerne i Oslo er derimot i alderen 20-39 år, mens kun 8,1 prosent er yngre enn 20 år. En femtedel av innvandrerne er i alderen 40-49 år (19,8 prosent) og 11,3 prosent er 50-59 år.

Ca 50 % av innvandrerne har kommet etter 2000

Halvparten av innvandrerne som bodde i Oslo per 1.1.2010 kom til Norge i år 2000 eller senere. Grup-

²Tellingen ble gjennomført 1.12.1950.

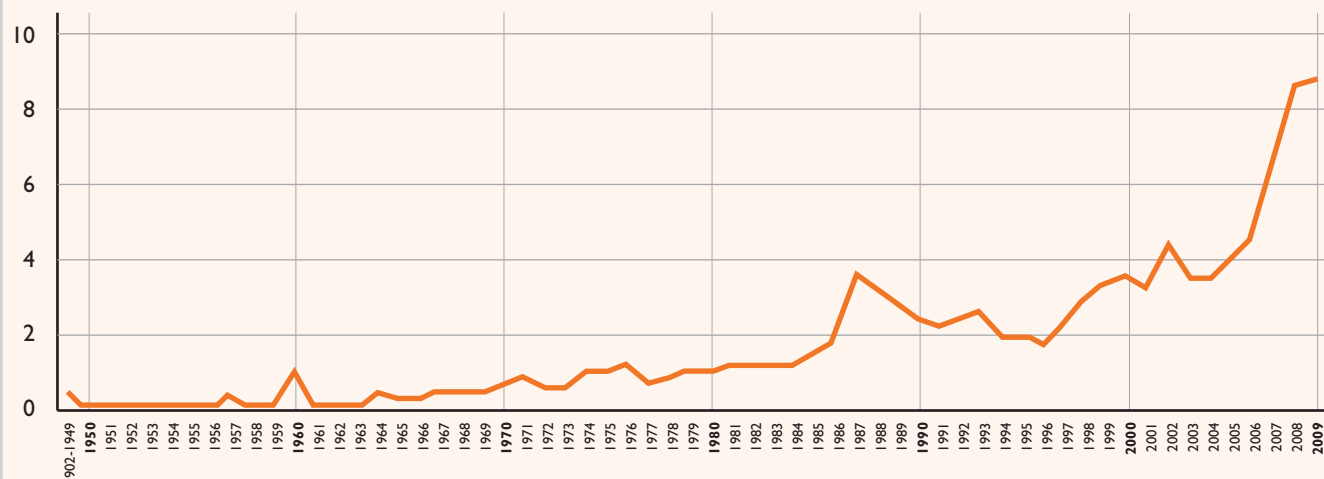
Figur 1: Innvandrere i Oslo per 1.1.2010 etter alder. Prosent.

pen som kom til landet i 1970 eller tidligere utgjør 3,3 prosent av alle innvandrerne, mens de siste 47 prosentene ankom landet i årene 1971-1999

Relativt nylig ankomst til landet kan igjen ses i sammenheng med innvandrergruppens unge aldersprofil. Av innvandrere i alderen 20-29 år har 73,1 prosent botid fra 2000 eller senere. Blant 30-39 åringene kom 61,6 prosent i 2000 eller senere. Men

alder (67 år og over) har kun 7,1 prosent ankommet landet etter tusenårsskiftet.

Botid kan forklare variasjoner i levekår og demografi mellom ulike innvandrergrupper. Kort botid kan for noen grupper være med å forklare hvorfor de har dårlige økonomiske levekår, for andre – slik som polakker – har ikke botid samme betydning. Polakkene kommer gjerne for å arbeide, og

Figur 2: Innvandrere i Oslo per 1.1.2010 etter ankomstår. Prosent

også nesten hver fjerde innvandrer i aldersgruppen 40-66 år har kommet til landet i årene etter tusenårsskiftet.

I gruppen av innvandrere som har nådd pensjons-

tilknytning til arbeidslivet er avgjørende for deres økonomiske levekår. Lang botid kan på sin side ha gitt innvandrere mulighet til å lære seg norsk, til å fullføre en utdanning eller finne seg arbeid.

Tabell 2: Innvandrere i Oslo etter alder og ankomstår. Prosent.

	I alt	0 år - 19 år	20 år - 29 år	30 år - 39 år	40 år - 66 år	67 år og eldre
1902 - 1949	0,2					4,5
1950 - 1959	0,6				0,1	11,4
1960 - 1969	2,5				2,6	32,2
1970 - 1979	7,0			2,7	15,1	19,3
1980 - 1989	16,8		9,1	9,4	32,3	11,8
1990 - 1994	11,2	5,0	9,6	9,6	15,4	7,1
1995 - 1999	11,9	12,4	8,2	16,8	11,2	6,6
2000 - 2004	17,8	31,3	17,5	26,3	10,1	3,8
2005 - 2009	32,0	51,3	55,6	35,3	13,2	3,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

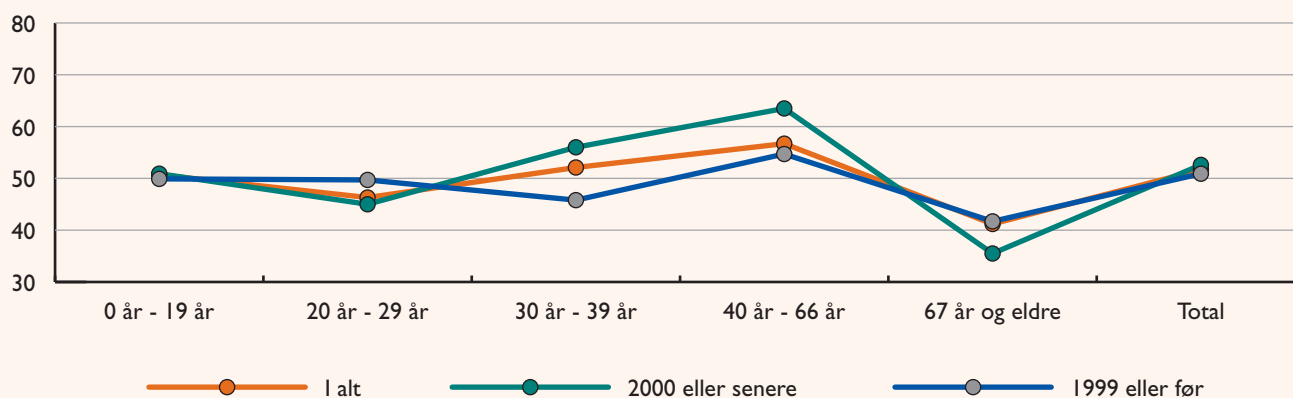
Like mange menn som kvinner blant innvandrerne, men stor variasjon i alder

Andelen menn blant alle innvandrerne er 51,7 prosent. Men ved å dele gruppen inn etter alder, er det for enkelte aldersgrupper store forskjeller i fordelingen mellom menn og kvinner. Mens det for de aller yngste (0-19 år) er jevnt mellom kjønnene, er det i aldersgruppen 20-29 år klart flere kvinner enn menn, andelen menn i denne gruppen er 46,3 prosent. For 40-66 åringene er derimot andelen menn 56,7 prosent. Størst underskudd på menn finner vi derimot blant innvandrere som er 67 år eller eldre, her er andelen menn nede på 41,2 prosent.

En forklaring på den skjeve fordelingen mellom

kjønnene, er at menn ofte reiser i forveien mens en eventuell kone og barn vil komme etter på et senere tidspunkt gjennom familiegjenforening. Det vil da fortsatt kunne være et etterslep i den kvinnelige innvandringen i og med at en stor andel av innvandrerne kun har botid fra 2000.

For personer med ankomst til landet før 2000 er det en ganske jevn fordeling mellom kjønnene for de yngste aldersgruppene (opp til 0-29 år). For de eldre aldersgruppene er det en noe større andel menn mellom 40-66 år, ellers er det flest kvinner (30-39 år og 67 år +). For innvandrere som har ankommet til landet etter 2000 er bildet noe annerledes. Menn er nå også i flertall i aldersgruppen 30-39 år – noe som igjen settes i sammenheng med at flere menn

Figur 3: Andel menn blant innvandrere i Oslo etter alder og ankomstår per 1.1.2010. Prosent

Tabell 3: Innvandrere i Oslo etter kjønn og alder.

	Menn	Kvinner	I alt	Andel menn
0 år - 19 år	5 036	4 899	9 935	50,7
20 år - 29 år	13 496	15 653	29 149	46,3
30 år - 39 år	17 633	16 215	33 848	52,1
40 år - 66 år	24 722	18 866	43 588	56,7
67 år og eldre	2 416	3 443	5 859	41,2
I alt	63 303	59 076	122 379	51,7

har innvandret til landet for å arbeide (og at de reiser først).

En stor gruppe av arbeidsinnvandrere er polaker. Av alle menn med ankomst etter 2000 har 16,8 prosent polsk bakgrunn, mens i aldersgruppen 40-66 år har hele 27,7 prosent av mennene polsk bakgrunn. For kvinner som har ankommet til Norge etter 2010 utgjør svenske kvinner 10,8 prosent av alle kvinner, og for aldersgruppen 20-29 år er 17,4 prosent av kvinnene svenske.

Stor konsentrasjon av innvandrere fra enkelte land

Ser vi på alle innvandrere i Norge er det slik at for enkelte innvandrergupper bor de aller fleste i Oslo, mens for andre bor kun et mindretall i hovedstaden. Mens to tredjedeler av alle innvandrere med pakistansk eller marokkansk opprinnelse bor i Oslo, bor kun 17,7 prosent av de polske innvandrerne i hovedstaden.

Vi skal nå se litt nærmere på når ulike innvandrergupper som i dag er bosatte i Oslo kom til landet.

Tabell 4: Antall bosatte innvandrere i hele landet og Oslo. Utvalgte land.

	Hele landet	Oslo	Andel i Oslo
Chile	6 029	1 640	27,2
Irak	20 443	5 010	24,5
Marokko	4 861	3 331	68,5
Pakistan	17 098	11 583	67,7
Polen	49 309	8 722	17,7
Somalia	18 349	7 764	42,3
Sverige	29 763	9 874	33,2
Tyrkia	10 378	3 770	36,3
Ungarn	1 863	410	22,0
I alt	459 346	122 378	26,6

Vi ser her ikke på hvor mange som kom til landet i utgangspunktet, men derimot hvor mange som bor her den dag i dag. Vi skal begynne med å se på innvandrere som kom på grunn av krig og konflikter i hjemlandet på 1950- og 1970/80-tallet.

Innvandrere fra krig og konflikter: Ungarn og Chile

Ved inngangen til 2010 bodde det henholdsvis 410 innvandrere fra Ungarn og 1 640 fra Chile i Oslo. Hver tredje ungarer har kommet til Norge i 2005

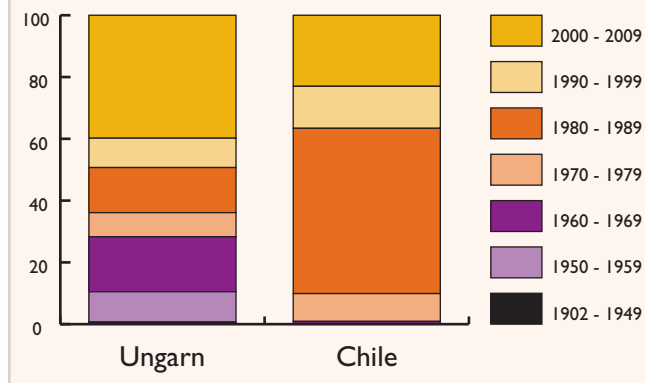
eller senere, mens 17,8 prosent kom i tidsrommet 1960-1969. I denne gruppen har 14,6 prosent opphold fra 1983-1989. Det er noe flere ungarske menn enn kvinner i Oslo (52,2 prosent per 1.1.2010). Blant ungarske innvandrere med ankomst til landet i perioden fra 1950 til 1979 er det en klar overvekt av menn. Bildet er noe annerledes for de som har ankomst fra årene 1990-2005, nå er kvinnene i flertall.

Blant chilenerne har hele 53,5 prosent 1980-1989 som ankomstår til Norge, mens 23 prosent har botid fra 2000 eller senere. Fordelt etter

kjønn har chilenerne ganske likt mønster. Både for kvinner og menn har over halvparten kommet til Norge mellom 1980 og 1989. Ser vi på chilenernes alder er over halvparten (844 personer) i alderen 40-66 år. De fleste chilenske innvandrerne i Norge har kommet hit som flyktninger, og en del chilener har i ettertid igjen valgt å utvandre fra Norge.

For chilenske innvandrere i Oslo kan vi trekke linjer tilbake til konfliktene som preget hjemlandet på

Figur 5: Innvandrere i Oslo per 1.1.2010 med landbakgrunn fra Ungarn og Chile etter ankomstår. Prosent

1970-80-tallet, mens vi for ungarske innvandrere i Oslo heller trekker linjer til et felles europeisk arbeidsmarked.

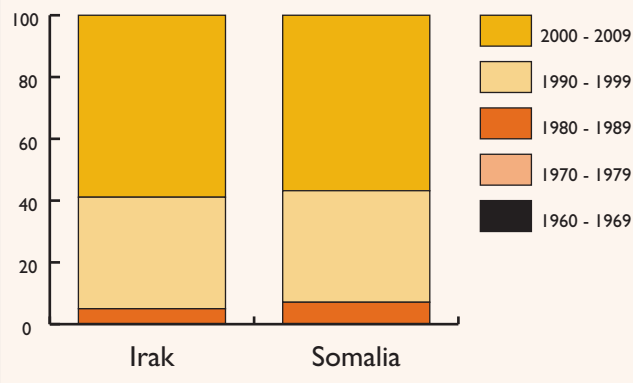
Konfliktene i Ungarn og Chile er "gamle" konflikter, nåtidens innvandring til Oslo og Norge er derimot preget av nye konfliktområder. Her har vi valgt å se på to land hvor mange har forlatt hjemlandet sitt – nemlig Irak og Somalia.

Krig og konflikt i Somalia og Irak har gjennom flere år preget nyhetsbildet her hjemme. Det har også vært flere oppslag i media rundt nettopp innvandrere fra disse to landene. Diskusjonene har gått høyt om både MUF-ere og khat-tyggende somaliske menn.

Nyere konfliktområder: Irak og Somalia

Per 1.1.2010 bodde det 7 764 personer fra Somalia og 5 010 personer med irakisk opprinnelse i Oslo. Blant somalierne har 56,8 prosent kommet til landet i 2000 eller senere. Det er få somaliere som har opphold som strekker seg tilbake til årene før 1987. I 1987 endres bildet. Mens 6 somaliere har 1986 som ankomstår, kom derimot 131 personer fra Somalia til landet i 1987.

I sum er det noen flere somaliske menn enn kvinner i hovedstaden, men blant somaliere med botid fra 1995 og senere, er kjønnsfordelingen derimot nokså jevn. Innvandrere med somalisk bakgrunn er en relativt ung gruppe, hele 47,8 prosent er yngre enn 30 år. Mange av somalierne har kommet til Norge som flyktninger eller har fått opphold på

Figur 6: Innvandrere i Oslo per 1.1.2010 med landbakgrunn fra Irak og Somalia etter ankomstår. Prosent

humanitært grunnlag, mens de resterende har kommet som familieinnvandrere.

Blant irakiske innvandrere som var bosatte i Oslo per 1.1.2010 er det en klar overvekt av menn, med en andel på 57,4 prosent. Hver tredje irakiske innvandrere bosatt i Oslo er i alderen 30-39 år. Tre av fem irakere bosatt i Oslo har kommet til landet etter 2000. Kun en av fem irakere har vært i landet fra før 1995. Blant irakerne som har kommet til landet var menn i flertall frem til og med 2004. I gruppen av irakiske innvandrere med botid fra 2005-2009

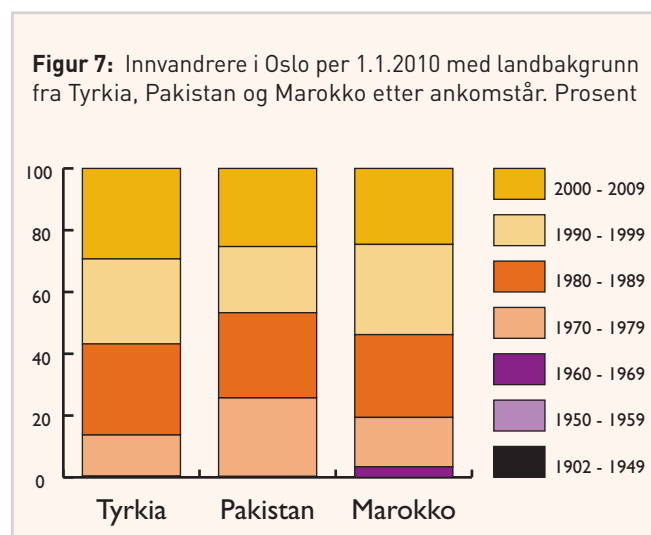
er derimot 53,2 prosent kvinner. Flertallet av de irakiske innvandrerne i Norge har fått opphold som flyktninger, mens mange har kommet på grunnlag av familiegjennforening og -etablering.

Innslaget av irakere og somaliere i vår innvandrerbefolkning ser ut til å ha en klar sammenheng med situasjonen i hjemlandet. Irak-krigen begynte 20. mars 2003, mens det i Somalia har vært borgerkrig mer eller mindre kontinuerlig siden 1990-tallet.

Mens noen forlater hjemlandet som følge av ulike typer uroligheter, velge andre å forlate hjemlandet i et forsøk på å skaffe seg en bedre fremtid i et annet land. Vi skal her se på to epoker i arbeidsinnvandringen til Norge: slutten av 1960-/begynnelsen av 1970-tallet og årene etter utvidelsen av EU i 2004.

Den tidlige arbeidsinnvandringen: Pakistan, Tyrkia og Marokko.

Pakistanere utgjorde ved inngangen til 2010 den største gruppen av innvandrere i Oslo etter landbakgrunn. Hele 11 853 innvandrere, nær hver tiende innvandrer i Oslo, har pakistansk bakgrunn, mens 3 331 har marokkansk og 3 770 tyrkisk bakgrunn.

Pakistanerne i Oslo har gjennomgående en noe lengre oppholdstid i landet enn andre innvandrergrupper. Men også i blant pakistanere er det mange som har kommet til Norge i 2000 eller senere. Omlag en fjerdedel av de pakistanske innvandrerne har botid fra tusenårsskiftet eller senere, omlag en like stor andel har ankomst fra henholdsvis 1970-1979

og 1980-1989. Blant pakistanere med lengst botid i Norge, er det en klar overvekt av menn. Blant pakistanske innvandrere med botid siden 1970-1979 er syv av ti menn. Mens de første pakistanerne kom til Norge som arbeidsinnvandrere, har senere innvandrere hovedsakelig kommet med familiegjennforening eller -etablering som innvandringsgrunn.

Blant marokkanske innvandrere bosatt i Oslo per 1.1.2010, har 26,8 prosent kommet til landet i årene 1980-1986, mens 24,6 prosent har kommet i 2000 eller senere. Etter innvandringsstoppen i 1975 har de fleste marokkanere i Norge kommet gjennom familiegjennforening eller -etablering.

Når det gjelder tyrkiske innvandrere i Oslo har 29,7 prosent kommet hit i 2000 eller senere, mens kun 13,6 prosent har vært her siden 1979 eller tidligere. De første tyrkerne kom til Norge som arbeidsinnvandrere før innvandringsstoppen i 1975, i ettertid har økningen i antallet tyrkiske innvandrere i all hovedsak vært et resultat av familieinnvandring.

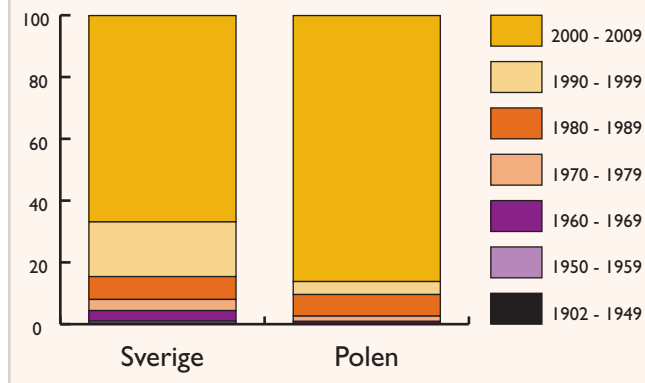
Mange innvandrere fra Tyrkia, Pakistan og Marokko har vært i Norge i en lengre periode. De fleste av disse kom i sin tid som arbeidsinnvandrere. Etter innvandringsstoppen på midten av 1970-tallet endret innvandringen fra disse landene karakter fra arbeids- til familieinnvandring. Dagens arbeidsinnvandring kommer i større grad fra "våre nærområder" – vi skal her se litt nærmere på innvandrere fra Sverige og Polen.

Den senere arbeidsinnvandringen: Sverige og Polen

Ved inngangen til 2010 bodde det 9 874 svenske og 8 722 polske innvandrere i Oslo. Blant de svenske innvandrerne har hele 5 160 kommet hit i 2005 eller senere. Kun 15,5 prosent av de svenske innvandrerne har vært i Norge fra før 1990. Når det gjelder kjønnsfordelingen blant de svenske innvandrerne er denne på om lag 50/50.

Polakker er den tredje største innvandrergruppen i Oslo og om lag fire av fem polakker har kommet til landet i 2005 eller senere. Innslaget av polske innvandrere i Oslo settes gjerne i sammenheng med utvidelsen av EU i 2004 og de aller fleste polakker

Figur 8: Innvandrere i Oslo per 1.1.2010 med landbakgrunn fra Sverige og Polen etter ankomstår. Prosent

kommer til Norge med arbeid som innvandringsgrunn. Et annet markant trekk ved polske innvandrere i Oslo er overvekten av menn. Av alle polske innvandrere bosatt i Oslo er hele 66,5 prosent menn.

Polakker fremstår tydelig som en ny innvandrergruppe i Oslo, men også svenskene i Oslo har gjennomgående kort botid i landet.

Ved å se på ulike innvandrergrupper og deres ankomst til landet, tegnes et bilde av innvandring til

Norge som viser at denne går mer i bølger enn i en jevn strøm. Krig og konflikt, søken etter arbeid og gjenforening med familie er de aller viktigste grunnene for å komme til landet.

Kilder:

Statistisk sentralbyrå: Befolkningsstatistikk

Statistisk sentralbyrå: Innvandringsstatistikk

Rapporter fra Statistisk sentralbyrå:

Folketellingen 1. desember 1950, åttende hefte

Folketellingen 1. desember, åttende hefte

2009/36: Silje Vatne Pettersen (red.): Innvandrere i norske kommuner. Demografi, levekår og deltakelse i arbeidsstyrken

2010/10: Kristin Henriksen: Familieinnvandring og ekteskapsmønster 1990-2008.

2010/23: Vebjørn Aalandslid og Kristian Rose Tronstad: Familieinnvandring, kjønn og sysselsetting

Kontaktperson: Seniorkonsulent Laila Kleven, UKE/Oslo kommune, tlf: 23 49 17 31

Høy og forutsigbar flytting i Oslo

Oslos befolkning er svært mobil. Hvert år flytter svært mange inn og ut Oslo, i tillegg foregår det omfattende flytting internt mellom Oslos bydeler. Dette fører til at befolkningens sammensetning kan endre seg kraftig i løpet av en kort periode. Oslos flyttemønster har bidratt til en stadig yngre befolkning i indre by, og en eldre befolkning i ytre by. Videre har høy innvandring de senere årene bidratt til at en stadig større andel av Oslos befolkning har utenlandsk opprinnelse. Dette gjelder spesielt i områdene i og rundt Groruddalen.

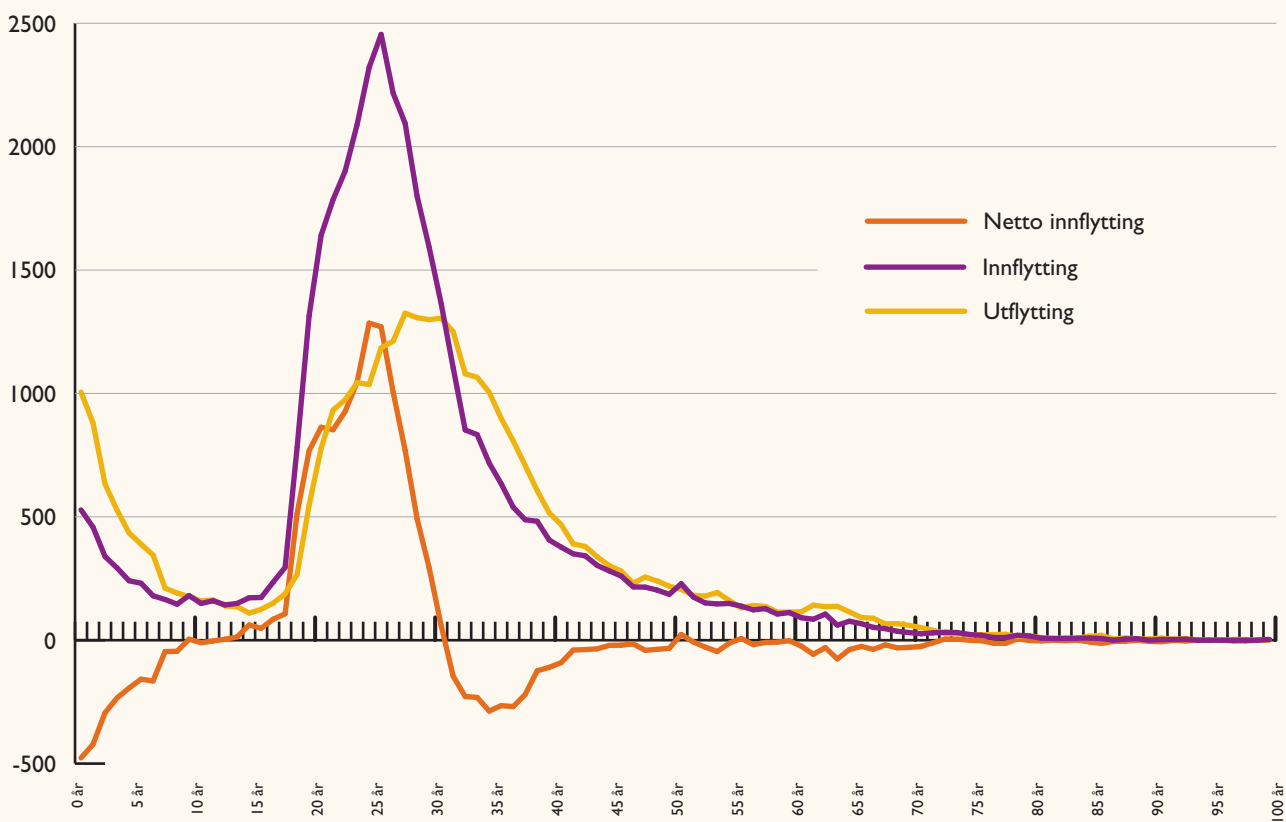
Oslos storbyflyttemønster

Det flyttet i alt 38 784 personer til Oslo i 2009, mens 33 197 personer flyttet ut av Oslo. Dette gir en netto innflytting på 5 587 personer. Til sammenlikning var nettoinnflyttingen i 2008 på 9 732 personer. Selv om vi må tilbake til 2005 for å finne lavere netto innflytting, var nettoinnflyttingen i 2009 likevel høy i et lengre perspektiv.

Oslo har et flyttemønster som er karakteristisk for en storby. Dette mønsteret innebærer at svært mange av innflytterne gjerne er i tjueårene. Mange

av disse har ennå ikke kommet i familieetableringsfasen, mens utflytterne gjerne velger å flytte ut av byen etter at de har fått barn. Innflytterne har gjerne en lavere gjennomsnittsalder enn utflytterne, dette bidrar til at byens befolkning holdes ung.

Samtidig innebærer dette mønsteret et stort potensial for høye fødselstall. Tidligere har man kunnet observere en sterk netto utflytting blant barn i barnehagealder. Dette bildet var tydelig også i 2009, men ikke i like stor grad som tidligere.

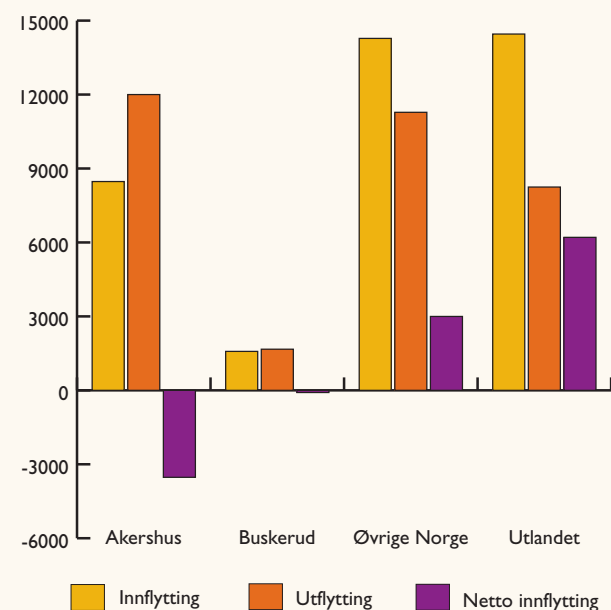
Figur 1: Flytting til og fra Oslo 2009 etter alder

Hvor flytter man til og fra?

Som vi har sett over lengre tid hadde Oslo også i 2009 en positiv flyttebalanse i forhold til utlandet. Med i alt 14 455 innflyttere fra utlandet og 8 248 utflyttere, endte nettoinnflyttingen fra utlandet på 6 207 personer. Oslo hadde en netto innflytting fra Polen på 1 315 personer og fra Sverige på 1 277 personer. Disse to landene sto i en særstilling hva gjelder netto innflytting fra utlandet. Ellers hadde Oslo en netto innflytting på mellom 300 og 400 personer både fra Filippinene, Pakistan, Tyskland og Litauen.

Oslo hadde en positiv flyttebalanse i forhold til alle fylkene i Norge med unntak av Akershus og Buskerud. For Akershus endte nettoutflyttingen på 3 529 personer og for Buskerud på 89 personer. Sterkest har utflyttingen vært til kommuner som ligger i pendleravstand til Oslo. Høyest netto utflytting hadde Oslo til Bærum (763 personer), etterfulgt av Skedsmo (482 personer) og Lørenskog (284 personer). Også til kommunene Ullensaker, Nittedal,

Asker og Oppegård hadde Oslo en markant netto utflytting. I tillegg til disse Akershus-kommunene,

Figur 2: Flytting 2009 etter til- og fraflyttingssted

hadde Oslo en negativ flyttebalanse til Buskerud-kommunene Drammen, Røyken og Lier.

Endringer i befolkningens sammensetning

Oslo har de senere årene hatt svært høy mobilitet. Dette gjelder både størrelsen på innflyttingen og utflyttingen. At så mange personer er mobile, både inn, ut og internt i byen kan føre til nokså store endringer i befolkningens sammensetning, både for byen totalt, og også ned på de enkelte delområdene i byen, ikke minst gjelder dette i forhold til befolkningens aldersfordeling og bakgrunn.

Ulikt flyttemønster mellom ulike aldersgrupper

Den høye nettoinnflyttingen av personer i tjuårene er spesielt fremtredende i indre by. Tabell 1 viser netto innflytting for 2009 (inkludert flytting mellom bydelene) fordelt på bydel. Grünerløkka hadde den høyeste nettoinnflyttingen blant personer i denne aldersgruppen i 2009, men også i bydel Frogner opplevde vi svært høye tall. For bydelene i ytre by var nettoinnflyttingen for denne aldersgruppen langt lavere. Samtidig ser vi at nettoutflyttingen

blant barn i barnehagealder er omfattende i indre by. Denne tendensen samvarierer med nettoutflyttingen blant personer i trettiårene, altså foreldregenerasjonen.

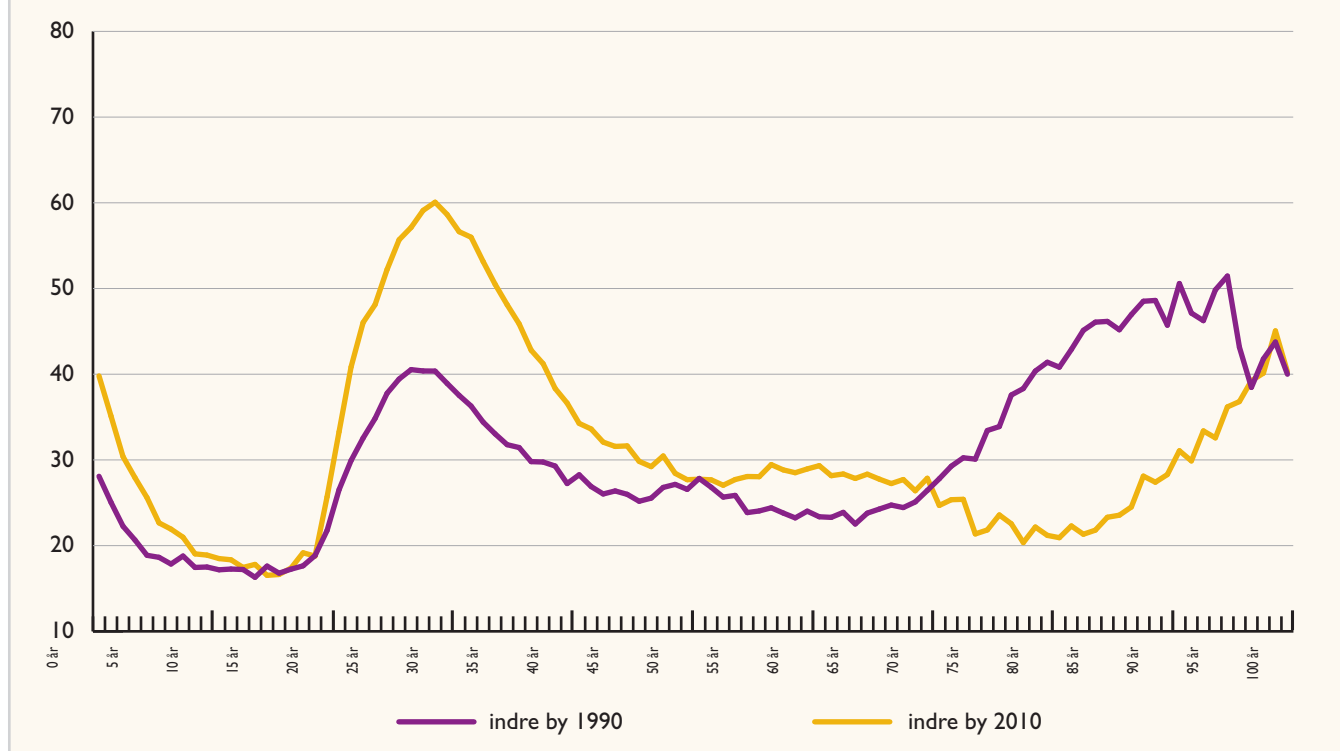
Disse forholdene representerer ikke en ny utvikling, men er en forlengelse av en tendens vi har kunnet observere over lengre tid. Dette mønsteret har bidratt til en endring i alderssammensetningen mellom indre og ytre by. I løpet av den siste tjuårsperioden har vi for det første opplevd en sterkere befolkningsvekst i indre by enn i ytre by. Derneft har vi sett en dreining mot en yngre befolkning i indre by. Mens bare rundt 40 prosent av 28-åringene var bosatt i indre by i 1990 var tallet økt til 60 prosent i 2010. Når det gjelder de eldre ser vi den motsatte tendensen. Eksempelvis ble andelen av byens 84-åringer i indre by redusert fra omlag 46 prosent til 23 prosent gjennom denne tjuårsperioden.

Innvandringsbakgrunn avgjør flyttemønsteret

I løpet av de senere årene har Oslo, til tross for høy netto innflytting, opplevd en netto utflytting blant personer uten innvandrerbakgrunn. I 2009 flyttet

Tabell 1: Aldersfordelt netto innflytting for Oslos bydeler 2009

Byområde	Bydel	0-5 år	6-18 år	19-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +	I alt
Indre by øst	Gamle Oslo	-377	-37	1 281	-399	-118	-50	300
	Grünerløkka	-400	72	1 969	-601	-56	76	1 060
	Sagene	-468	-2	1 378	-602	-144	-52	110
Indre by vest	St.Hanshaugen	-345	92	1 209	-523	-127	-58	248
	Frogner	-379	105	1 783	-577	-23	-21	888
Ytre by vest	Ullern	0	-15	69	128	10	11	203
	Vestre Aker	94	35	98	176	30	-65	368
	Nordre Aker	116	133	427	258	4	-35	903
Ytre by øst	Bjerke	-42	70	388	-22	36	-32	398
	Grorud	-45	-65	11	-10	-17	-34	-160
	Stovner	14	29	33	-19	-8	-84	-35
	Alna	16	58	233	-16	-6	-100	185
Ytre by sør	Østsjø	6	11	323	52	-19	-120	253
	Nordstrand	27	51	175	192	45	0	490
	Søndre Nordstrand	-16	3	77	54	-16	-35	67
Sentrum/Marka/ukjent		20	28	116	87	38	20	309
I alt		-1 779	568	9 570	-1 822	-371	-579	5 587

Figur 3: Andel av befolkningen bosatt i indre by, 1990 og 2010

630 flere personer uten innvandrerbakgrunn ut av byen enn inn til byen. Til sammenlikning flyttet 6 217 flere personer med utenlandsk bakgrunn inn til byen enn ut av byen. Med innvandrer-/ utenlandsk bakgrunn menes her personer som selv har innvandret samt personer født i Norge der begge foreldrene selv har innvandret.

Når det gjelder flyttebalansen mellom Oslo og Akershus viste den det samme mønsteret både for personer med norsk bakgrunn og personer med utenlandsk bakgrunn, ved at det var en negativ flyttebalanse for begge gruppene.

Det er vanlig å skille mellom vestlig og ikke-vestlig bakgrunn. Med vestlige land menes her land i EU- og EØS-området i tillegg til USA, Canada, Australia og New Zealand. I gruppen ikke-vestlige land inkluderes Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS. For personer uten innvandrerbakgrunn og for personer med vestlig innvandrerbakgrunn skilte Bærum seg ut som kommunen Oslo hadde høyest netto utflytting til. Blant ikke-vestlige innvandrere har imidlertid Oslo høyest netto utflytting til Skedsmo. Men også blant personer med

ikke-vestlig bakgrunn er det en omfattende utflytting til Bærum, og flyttemønstrene mellom de ulike gruppene har klare fellestrekk.

Ulikehetene i flyttemønstrene viser seg når vi ser på flytting på bydelsnivå. Dersom vi inkluderer flytting mellom Oslos bydeler (i tillegg til flytting inn og ut av byen) ser vi at Grünerløkka hadde den høyeste nettoinnflyttingen i 2009 med 1 060 personer, etterfulgt av Nordre Aker med 903 personer. Grorud og Stovner, begge i ytre by øst, var de to eneste bydelene med netto utflytting. Det er interessant å merke seg forskjellene i netto innflytting mellom personer med norsk og utenlandsk bakgrunn.

Spesielt markante var disse forskjellene i bydel Alna, der det i 2009 var en netto utflytting av 633 personer med norsk bakgrunn, og en netto innflytting på i alt 818 personer med utenlandsk bakgrunn. Dette forholdet bidro til at andelen personer med utenlandsk bakgrunn økte fra 42,5 prosent til 44,4 prosent i bydelen i løpet av 2009. Kombinasjonen netto utflytting av personer med norsk bakgrunn og netto innflytting av personer med utenlandsk bakgrunn gjaldt hele bydelen, men mønsteret var spesielt tydelig i delbydelene Furuset og Trosterud.

Tabell 2: Netto innflytting for Oslos bydeler 2009 etter bakgrunn

Byområde	Bydel	Bakgrunn			
		Norsk	Vestlig	Ikke-vestlig	I alt
Indre by øst	Gamle Oslo	-22	203	120	301
	Grünerløkka	93	615	352	1 060
	Sagene	-58	178	-10	110
Indre by vest	St.Hanshaugen	-347	241	354	248
	Frogner	250	420	218	888
Ytre by vest	Ullern	26	149	28	203
	Vestre Aker	228	107	33	368
	Nordre Aker	401	307	195	903
Ytre by øst	Bjerke	-3	106	294	397
	Grorud	-283	85	37	-161
	Stovner	-364	14	315	-35
	Alna	-633	168	650	185
Ytre by sør	Østensjø	-63	102	214	253
	Nordstrand	246	148	96	490
	Søndre Nordstrand	-232	91	208	67
Sentrum/Marka/ukjent		131	70	109	310
I alt		-630	3 004	3 213	5 587

Mange innflyttere til indre by

Nettoflyttetallene viser at det eksisterer nokså store forskjeller mellom de ulike gruppenes flyttemønstre. For å få et mer utfyllende bilde av gruppenes bevegelser er det imidlertid nødvendig å se på inn-, ut- og nettoinnflyttingen hver for seg.

Av de drøyt 38 000 innflytterne til Oslo i 2009 var hele 20 949 mellom 19 og 29 år. Av disse igjen valgte 13 728 å bosette seg i indre by. Den høye innflyttingen av yngre personer til indre by var spesielt fremtredende for personer uten innvandrerbakgrunn. Hele 44 prosent av innflytterne med norsk bakgrunn var nemlig mellom 19 og 29 år og innflyttet til indre by. Det tilsvarende tallet for personer med vestlig innvandrerbakgrunn var 35 prosent og for personer med ikke-vestlig bakgrunn bare 19 prosent.

De såpass store forskjellene mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn skyldes i noen grad ulik aldersfordeling i de ulike gruppene, men ulike preferanser i forhold til valg av bosted i byen ser ut

til å være en vel så viktig forklaringsfaktor. Mens bare 9 prosent av innflytterne uten innvandrerbakgrunn flyttet til en av bydelene i ytre by øst, var det tilsvarende tallet for personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn 28 prosent. Samtidig valgte hele 30 prosent av innflytterne uten innvandrerbakgrunn å flytte til St. Hanshaugen eller Frogner (indre by vest), mens det tilsvarende tallet for personer med ikke-vestlig bakgrunn var 15 prosent.

På denne måten ser vi konturene av både et "sentrum-periferi-mønster" og et "øst-vest-skille" når det gjelder de ulike innflytternes valg av bosted.

Ikke-vestlige innvandrere flytter til ytre by øst

I alt 74 390 personer flyttet internt i Oslo i 2009. Hele 54 prosent av disse flyttet innen det samme byområdet. Hvis vi fokuserer på de som flyttet fra ett byområde til et annet, ser vi at de største bevegelsene går fra indre til ytre by. Dette gjelder både for personer med og uten innvandrerbakgrunn.

Forskjellene er imidlertid store når det gjelder

hvilke områder i ytre by man flytter til. Personer uten innvandrerbakgrunn og personer med vestlig innvandrerbakgrunn flyttet primært vestover når de flytter til ytre by (henholdsvis 49 og 45 prosent). Blant personer med ikke-vestlig bakgrunn valgte hele 58 prosent ytre by øst, mens bare 16 prosent valgte ytre by vest.

Få ikke-vestlige internflyttere valgte altså ytre by vest. Når vi beveger oss ned på delbydelsnivå ser vi imidlertid en viss tilflytning til Hovseter i bydel Vestre Aker og til Nordberg i bydel Nordre Aker. Når det gjelder Ytre by øst finnes det flere delbydeler der majoriteten av de innflyttede internflytterne var uten innvandrerbakgrunn. Dette gjaldt Årvoll (bydel Bjerke), Nordtvedt (bydel Grorud), Stovner og Høybråten (bydel Stovner) og Hellerudtoppen (bydel Alna).

Mange med vestlig bakgrunn flyttet ut av byen

Hele 15 prosent av alle med vestlig innvandrerbakgrunn i Oslo pr. 01.01.2009, flyttet ut av Oslo i løpet av året. Utflyttingen var blant denne gruppen høy i alle aldersklasser, ikke minst i alderen 19-29 år. Personer med svensk eller polsk bakgrunn utgjorde det store flertallet av utflytterne i denne gruppen. Den høye utflyttingen blant disse har sammenheng med at Oslo de senere årene har opplevd en høy arbeidsinnvandring fra disse landene, og mange er i byen kun for en kortere periode. 35 prosent av de med svensk bakgrunn flyttet til en annen kommune i Norge, og 40 prosent av polakkene. De som flyttet til utlandet, returnerte i all hovedsak til sitt opprinnelige hjemland.

Ellers var utflyttingen fra indre by av barnefamilier mer fremtredende for personer uten innvandrerbakgrunn enn for personer med innvandrerbakgrunn. Dette gjelder i første rekke indre by øst, i indre by vest var ikke denne tendensen like klar. I ytre by vest var utflyttingen sterkere blant ikke-vestlige innvandrere enn blant personer uten innvandrerbakgrunn, mens vi for de to øvrige byområdene i ytre by (øst og sør) så en viss tendens i motsatt retning.

Hvorfor så store forskjeller i flyttemønstrene?

Innflyttingsmønsteret til Oslo, internflyttingen mellom de ulike områdene i byen og flyttingen ut av byen, har mønstre som driver i samme retning. For det første ser vi en dreining mot en stadig yngre befolkning i indre by, mens det motsatte er tilfellet for ytre by.

Mange med ikke-vestlig bakgrunn bosetter seg i og rundt Groruddalen, mens innflyttingen til disse områdene av personer uten innvandrerbakgrunn er mer begrenset. Samtidig finnes det en rekke områder hvor det flytter svært få med innvandrerbakgrunn.

Hvorfor ser vi såpass markante forskjeller mellom de ulike gruppens flyttemønstre? Kanskje er man på villspor hvis man prøver å forklare dette ut fra sosiologiske forklaringsmodeller. Det ligger ganske sikkert også sosioøkonomiske forhold bak ulikhetene i flyttemønstrene. Dette vil vi komme tilbake til i et senere nummer av Oslospeilet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå:
Befolkningsstatistikk

Kontaktperson: Spesialkonsulent Pål Holmen,
UKE/Oslo kommune, tlf: 23 49 17 21

Innvandrerne etterkommere gjør det godt i arbeidslivet

I de fleste storbyer og land i Vest-Europa, er man opptatt av de langsiktige konsekvensene av innvandring. I Oslo er dette også et politisk spørsmål av stor betydning. Et av de viktigste målene på integrasjon, er hvordan det går med barn av innvandrere. Nå foreligger ny forskning som dokumenterer hvordan de første årskullene med etterkommere av innvandrere gjør det i arbeidslivet.

En underklasse av innvandrere?

Økt innvandring kan medføre store belastninger på samfunnet i land med bredt utbygde velferdsstater om innvandrerbefolkningen i mindre grad er sysselsatt og økonomisk selvforsynt enn resten av befolkningen. Dermed er det et helt sentralt spørsmål om personer med minoritetsbakgrunn har de samme mulighetene som andre i det norske arbeidslivet.

Dersom sosiale ulikheter langs etniske skillelinjer oppstår som resultat av diskriminering, er dette en viktig kilde til bekymring. Først og fremst skaper dette sosial urettferdighet, ved at viktige normer om

likebehandling brytes. Men det er også sløseri med menneskelige ressurser og en kilde til misnøye og konflikt i samfunnet.

Et viktig og relevant spørsmål er om sosial marginalisering og ekskludering overføres mellom generasjonene, og slik også rammer barna til innvandrerne. I boken "Mot en ny norsk underklasse" hevder Unni Wikan, professor i sosialantropologi, at vi så konturene av en ny permanent underklasse av ikke-vestlige innvandrere her i landet.

Elendighetsperspektivet preger fortsatt deler av det offentlige ordsiftet om det flerkulturelle Norge. Vi

hører ofte påstander om feilslått integrering. Noen hevder at velferdsstaten virker passiviserende og at vi gjør innvandrerne en bjørnetjeneste ved å sy puter under armene på dem. Selv om det kan være noe i dette, finnes det lite forskning som dokumenterer disse forholdene. I mange tilfeller er debatten om integrasjon og inkludering av innvandrere preget av anekdotisk synsing. Hva om vi kan dreie fokus mot hva empirisk forskning sier om den neste generasjonen, de ikke-vestlige innvandrernes barn?

Jeg vil i det følgende presentere ny forskning om arbeidsmarkedssituasjonen til etterkommere av innvandrere i Norge og Oslo. Jeg vil legge vekt på mine egne analyser som er de første som er gjort av yrkesoppnåelse blant etterkommere av innvandrere i Norge.

Oslo i en særstilling i Norge

Den nye innvandringen fra ikke-europeiske land, startet på slutten av 1960-tallet. En stor andel av arbeidsinnvandrerne, flyktningene og asylsøkerne som har innvandret til Norge siden da, har bosatt seg i Oslo. Tall fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) viser at cirka en tredjedel av den norske innvandrerbefolkningen bodde i Oslo ved inngangen til 2010, og at gruppen utgjorde 27,3 % av byens befolkning. Det er altså Oslo kommune som i størst grad møter innvandringens utfordringer og berikelser, både på det politisk-administrative plan og ute blant folk flest i lokalsamfunnet.

Lakmustesten på strukturell integrasjon

Det er strategisk viktig å studere hvordan det går med innvandrernes etterkommere (heretter etter-

kommere), det vil si de som har to utenlandsfødte foreldre. De har andre forutsetninger for å klare seg bra på skolen og i arbeidslivet enn foreldregenerasjonen. Deres muligheter på disse to arenaene, ofte kalt strukturell integrasjon, er avgjørende for inkludering og livsutfoldelse på de fleste andre felt. SSB-forskerne Kristin Henriksen og Lars Østby omtaler derfor dette som den langsiktige integreringens lakmustest.

I denne sammenhengen er det viktig å studere hvordan det går med etterkommerne av minst to sentrale grunner: For det første, det viktig å studere dem siden det er grunn til å tro at etterkommerne vil være mye likere majoritetsbefolkningen enn sine innvandrede foreldre. De har selv vokst opp i Norge, de mestrer derfor det norske språket på tilnærmet lik måte som personer med majoritetsbakgrunn. I tillegg har de gjennomført all sin utdanning i Norge, og har alle sine utdanningspapirer fra norske utdanningsinstitusjoner. På samme måte er den arbeidserfaring de måtte ha også fra Norge. Alle disse faktorene gjør at innvandreretterkommere skiller seg systematisk fra sine innvandrerforeldre, og det er derfor grunn til å tro at deres muligheter i arbeidslivet vil være mye likere deres likemenn og -kvinner i den norske majoritetsbefolkningen. Finner vi systematiske forskjeller blant disse er det altså større grunn til å anta at dette skyldes illegitim forskjellsbehandling. For det andre vil etterkommerne på sikt utgjøre en stadig større del av innvandrerbefolkningen, det vil si den delen av befolkningen som i foreldre- eller besteforeldregenerasjonen har utenlandske aner.

Innvandreretterkommere i utdanningssystemet

Dersom vi ved inngangen til 2010-tallet gjør opp kunnskapsstatus, finner vi at innvandrernes barn i større grad enn majoritetsbefolkningen opplever oppadgående sosial mobilitet. Fikseringen på integreringstrøbbel og elendighet er i beste fall ensidig. Empirisk forskning gir liten støtte for generelle underklasseprofetier, men tegner snarere et bilde av en fremvoksende ny norsk middelklasse.

SSBs tall viser at andelen etterkommere med ikke-vestlig bakgrunn i høyere utdanning, i aldersgruppen 19-24, nå er like stor som hos majoriteten, til

tross for at de jevnt over har foreldre med lavere utdanning og inntekt enn sine norsk-norske medstudenter. Mye tyder på større ambisjoner og utdanningsdriv. Etterkommerne er overrepresentert i prestisjetunge utdanningsløp som kvalifiserer til de såkalte ALI-yrkene (advokat, lege, ingeniør). Det er mye som tyder på større oppovermobilitet i deler av etterkommerbefolkningen enn i majoriteten.

Det må likevel understrekes at det er stor variasjon innad i etterkommerbefolkningen, og at det er en høyere andel som ikke gjennomfører videregående utdanning blant dem enn i majoritetsbefolkningen. Men det er altså slik at en stor andel av de som fullfører videregående skole fortsetter inn i høyere utdanning, slik at andelen etterkommere med ikke-vestlig bakgrunn i høyere utdanning er lik andelen i resten av befolkningen.

Men de fleste etterkommerne etter ikke-vestlige innvandrere er fremdeles relativt unge, flertallet er under 20 år. Flertallet er fortsatt under utdanning, og selv om utdanning er nøkkelen til sosial mobilitet så må utdanningskvalifikasjonene også omsettes i arbeidslivet. I løpet av de siste årene har de første større kullene tatt steget ut i arbeidslivet. De første analysene av dette spranget foreligger nå.

Tilgang til sysselsetting og yrkesoppnåelse

I min masteroppgave *Unmaking the Vertical Mosaic? Occupational Class Attainment among Second-Generation Immigrants in Norway*, fra Universitetet i Oslo, presenterte jeg de første analysene av klassemessig yrkesoppnåelse i 2006 blant etterkommere i Norge.¹ Jeg studerte her de fire største etterkommergruppene i årskullene født mellom 1965 og 1980. Det vil si personer født i Norge, eller som innvandret til landet innen de fylte 7 år, med bakgrunn fra India, Pakistan, Tyrkia og Vietnam. Ved inngangen av 2006 utgjorde disse gruppene 37,6 prosent av den totale etterkommerbefolkningen, om vi inkluderer alle alderskategorier.² De utgjør en stor andel av etterkommere med bakgrunn fra såkalt ikke-vestlige land. Men, det må understrekes, at mine analyser ikke dekker innvandreretterkommere med andre bakgrunner og det er derfor behov for flere analyser, som tar for seg hele denne befolkningsgruppen.

¹ Denne kan gjenfinnes på nett, her: <http://www.duo.uio.no/publ/iss/2009/96934/MAoppgaveHermansen.pdf>

² Se Henriksen, Kristin (2007): Fakta om 18 innvandrergrupper i Norge, Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.

I mineanalysen ble det benyttet registerdata fra Statistisk sentralbyrå, hvor informasjon fra ulike offentlige registre om samme person er koplet sammen i aidentifisert form. Dataene ble gjort tilgjengelige fra forskningsprosjektet Educational Careers ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo. Disse dataene omfatter hele den norske befolkningen – inkludert innvandrere og etterkommere – og er generelt regnet for å være pålitelige. I alle analysene er de personene som fortsatt er registrert som studenter i høyere utdanning utelatt, og analysene ble gjort for menn og kvinner separat.

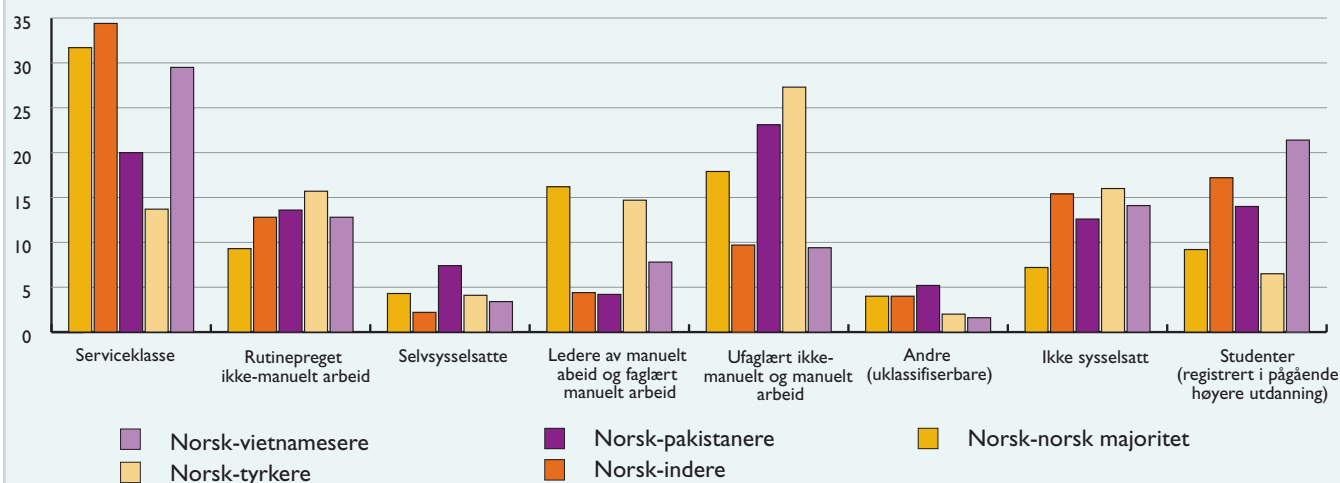
Det sentrale spørsmålet jeg undersøkte var todelt. For det første, har etterkommere lik sannsynlighet til å være sysselsatt sammenlignet med personer i den norske majoritetsbefolkningen med likt utdanningsnivå? For det andre, når de først er sysselsatt, har etterkommere lik tilgang til å være i attraktive yrker på arbeidsmarkedet sammenlignet med personer i den norske majoritetsbefolkningen med likt utdanningsnivå?

Analysen er gjort i to trinn: Først undersøkte jeg sannsynlighetene for å være sysselsatt blant mannlige og kvinnelige etterkommere, etter at jeg tok hensyn til forskjeller i utdanningsnivå. Deretter undersøkte jeg sannsynligheten for å være ansatt i ulike typer yrker blant de som var sysselsatt. I alle analysene sammenlignes etterkommere med et tilfeldig trukket utvalg personer fra den norske majoritetsbefolkningen, fra de samme årskullene.

Yrkene er gruppert etter et anerkjent og mye brukt skjema, utviklet av de prominente sosiologene Robert Erikson og John Goldthorpe, som i hovedsak er basert på forskjeller mellom yrker etter den frihet man har i arbeidssituasjonen, hvilke lønsmessige og andre goder som følger, samt yrkenes generelle anseelse eller status i samfunnet.³ I den utgaven jeg har benyttet skilles det mellom fem yrkesgrupper, disse er (1) serviceklasseyrker, se kort omtale under, (2) rutinepreget ikke-manuelle yrker, (3) selvsyssele, (4) ledere av manuelt arbeid og fag-lært manuelle yrker, samt (5) ufaglært ikke-manuelt og manuelt arbeid.⁴ Serviceklasseyrkene er regnet som de mest attraktive yrkene og omfatter det folk flest vil se på som typiske "middelklasseyrker". Dette er en bred kategori som omfatter stort sett alle yrker som krever høyere utdanning, samt ulike direktør- og lederstillinger.

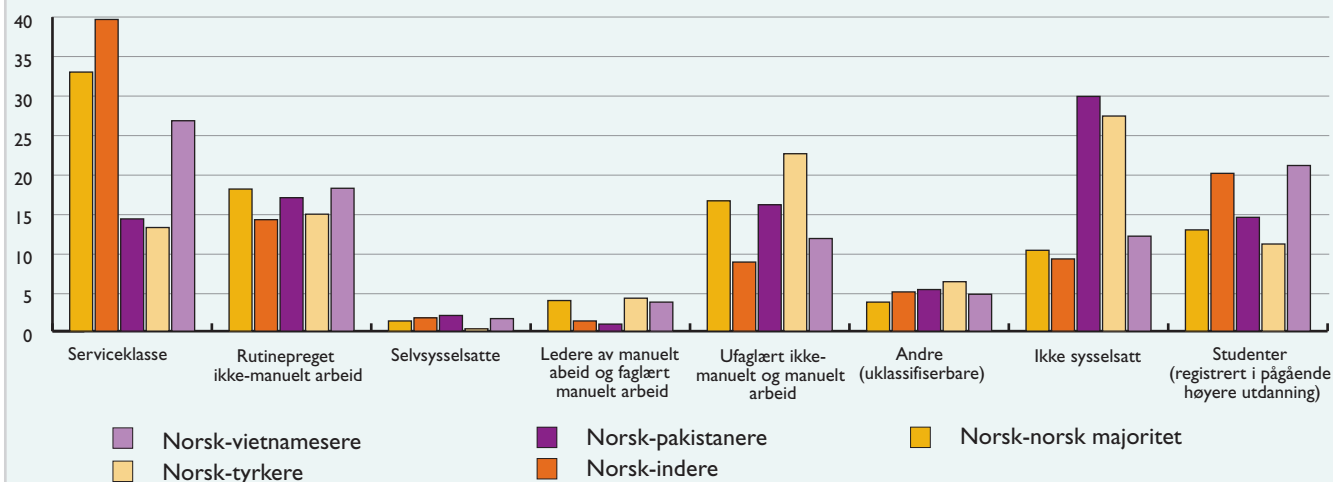
Figurene 1A og 1B viser hvordan menn og kvinner etter ulike landbakgrunner fordeler seg etter de ulike yrkes- og sysselsettingskategoriene, før vi tar hensyn til forskjeller etter individenes utdanningsnivå. Figurene viser også hvor mange individer innenfor de ulike landbakgrunnene som er med i analysene. Vi ser her at det er både forskjeller mellom den norsk-norske majoritetsgruppen og etterkommergruppene i andelen som arbeider i serviceklasseyrker og de andre yrkeskategoriene, samt at alle etterkommergruppene har en høyere andel som ikke er sysselsatt. I tillegg ser vi at det er relativt stor variasjon mellom de ulike etterkommergruppene. Men, som sagt, dette er før vi

Figur 1A: Fordelinger på ulike yrkes- og sysselsettingskategorier etter landbakgrunn (menn)

³ Se, f.eks., Robert Erikson og John Goldthorpe (red.) [1992]: *The Constant Flux: A Study of Class Mobility in Industrial Societies*, Oxford: Clarendon.

⁴ I tillegg finnes en restkategori for et mindretall personer som ikke lot seg klassifisere som noen av de andre kategoriene.

Figur 1B: Fordelinger på ulike yrkes- og sysselsettingskategorier etter landbakgrunn (kvinner)

tar hensyn i forskjeller etter utdanningsnivå, som er den viktigste forklaringsfaktoren for suksess i arbeidslivet. Det er også interessant å observere at det i hovedsak er en like stor eller større andel personer som fortsatt er registrert som studenter i høyere utdanning, da de er 26 år eller eldre, blant etterkommerne, sammenlignet med den norske majoritetsbefolkningen.

Lik yrkesmessig uttelling for utdanning

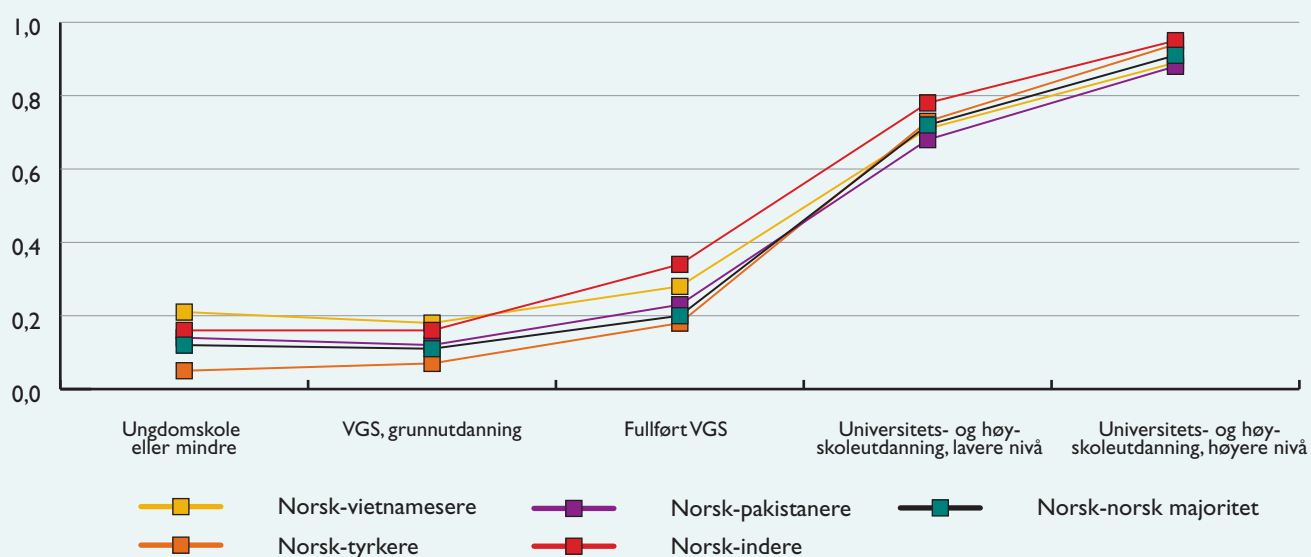
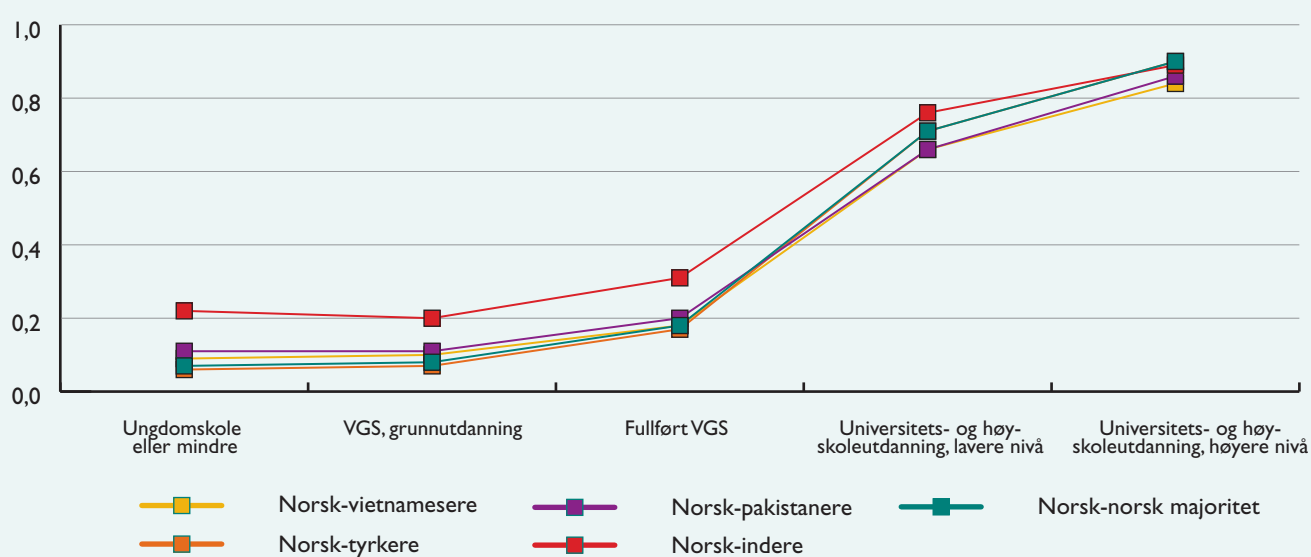
Når vi tar hensyn til forskjeller etter utdanningsnivå, finner jeg stor grad av samsvar mellom oppnådd utdanningsnivå og de yrkene etterkommerne havner i. Studien viser at etterkommerne får lik uttelling for sine utdanningskvalifikasjoner som majoriteten når de først er i arbeid. Dette er illustrert grafisk i figur 2A og 2B, som viser sannsynligheter for å være i serviceklasseyrker for majoritetsgruppen og innvandrerguppene etter eget utdanningsnivå.

Figurene illustrer også hvor avgjørende det er å ha høyere utdanning for å være i serviceklasseyrkene. Analyser gjort av tilgang til de andre yrkeskategoriene viser samme trend, med likt utbytte for egne utdanningskvalifikasjoner, men resultatene er ikke gjengitt her.

Etterkommere av begge kjønn har like sjanser for å befinne seg i middelklasseposisjoner som personer i majoritetsbefolkningen med sammenlignbare kvalifikasjoner. Lite tyder på systematisk overre-

presentasjon i mindre attraktive yrker, ved at etterkommere med høy utdanning må ta til takke med arbeid under sitt kompetansenivå.

Figur 2A: Sannynlighet for å ha et serviceklasseyrke etter landbakgrunn og utdanningsnivå (menn)**Figur 2B:** Sannynlighet for å ha et serviceklasseyrke etter landbakgrunn og utdanningsnivå (kvinner)

Små forskjeller i inntekt

Dette bildet understøttes av andre ferske analyser av etterkommere med ikke-vestlig bakgrunn. Boken *Integrert? Innvandrere og barn av innvandrere i utdanning og arbeidsliv*, redigert av Gunn Birkelund og Arne Mastekaasa, dokumenterer at det kun er små inntektsforskjeller mellom yrkesaktive etterkommere og den etniske majoriteten, gitt lik utdanning. I kapittelet "Arbeidsinntekt blant innvandrere

og etterkommere av innvandrere" undersøker Idunn Brekke og Mastekaasa om det finnes inntektsforskjeller mellom minoritetsbefolkningen og majoritetsbefolkning, og hvordan disse utvikler seg over yrkeskarrieren. I innvanderergenerasjonen finner Brekke og Mastekaasa at det gjenstår forskjeller i inntekt som vedvarer gjennom karrieren, mens de blant etterkommere finner små forskjeller, som minsker over tid. I noen tilfeller er forskjellen i favør etterkommerne.

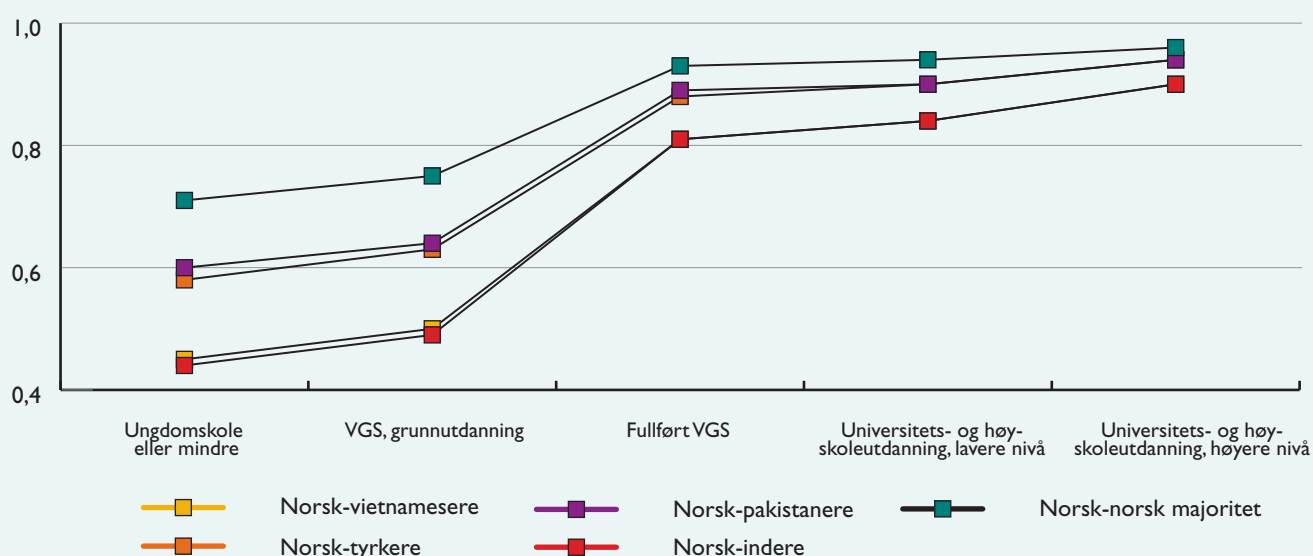
Historien er likevel ikke rosenrød, man må være i arbeid for å ha en jobb og en inntekt. Det finnes forskjeller i sysselsettingsandel mellom etterkommerne og majoriteten.

Flaskehals i sysselsettingstilgang

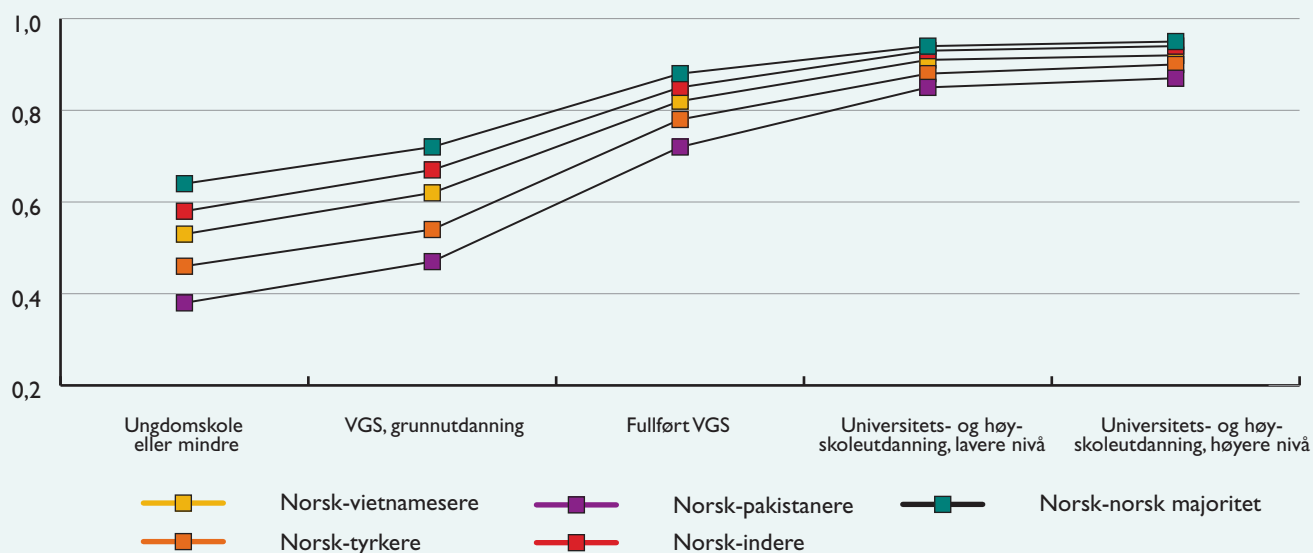
Etterkommerne har en lavere sysselsettingsandel enn majoriteten, både før og etter vi tar hensyn til forskjeller i utdanningsnivå og sosial bakgrunn. Det

er grunn til å tro at inngangsporten til arbeidsmarkedet er smalere for dem. Figur 3A og 3B viser forskjeller i sannsynlighet for å være sysselsatt etter landbakgrunn for menn og kvinner. Blant menn er forskjellen markert i alle gruppene. Deler av gapet skyldes sannsynligvis ansettelsesdiskriminering. Blant kvinner er forskjellen til majoriteten blant de med indisk og vietnamesisk bakgrunn liten. Blant de med pakistansk og tyrkisk bakgrunn er den markert større. Det er grunn til å tro at kvinnene i de to

Figur 3A: Sannsynlighet for å være sysselsatt etter landbakgrunn og utdanningsnivå (menn)

Figur 3B: Sannsynlighet for å være sysselsatt etter landbakgrunn og utdanningsnivå (kvinner)

sistnevnte gruppene i større grad trekker seg ut av arbeidslivet i forbindelse med fødsel og ekteskap. I en rapporten "Familiepraksiser og likestilling i innvandrede familier" avdekker Fafo-forskerne Hanne Kavli og Marjan Nadim variasjon i familiepraksiser som er i tråd med en slik tolkning.

Forskjeller i sysselsettingstilgang er også dokumentert av Øystein Evensens i kapittelet "Høyt utdannede innvandrere etterkommeres med møte arbeidsmarkedet" i Integrert?-boken. Her undersøkte Evensen sannsynligheten for å være helt uten inntektsgivende arbeid det første året etter eksamen for personer med høgskoleutdanninger i Norge. Han fant at etterkommere av ikke-vestlige innvandrere hadde noe større, signifikant sannsynlighet for å være uten inntektsgivende arbeid første året etter eksamen enn majoritetskandidater, etter å ha tatt hensyn til både utdanningstype og karakterprestasjoner. Et oppsiktsvekkende, og viktig funn med tanke på Oslo kommune, er at når Evensen kun ser på etterkommere av ikke-vestlige innvandrere og majoritetskandidater som er bosatt i Oslo, så finner han ikke denne forskjellen. De som er bosatt i Oslo ser ut til å ha så godt som like gode jobbutsikter som sine norsk-norske uteksaminerte medstudenter.

Det er behov for mer forskning, for mer sikkert å fastslå hvor mye og hvordan ansettelsesdiskriminering, samt ulike kjønnsrollemønstre og familieforhold spiller inn. Det er allikevel viktig å understreke at de etterkommergruppene jeg har studert ikke er marginalisert hvis hele gruppene sees under ett. De opplever stor grad av likhet i yrkesopptak, tross flaskehalsen i sysselsettingstilgang.

Den nye norske middelklassens inntog – en vellykket lakmustest?

Det utfolder seg nå en dynamisk sosiodemografisk endring i innvandrerbefolkningen i Norge. I det kommende tiåret vil stadig flere etterkommerne for alvor ta steget ut av utdanningssystemet og inn i norsk arbeidsliv. Mange vil bli del av den nye norske middelklassen, og erobre stadig nye posisjoner i samfunnslivet. Slik endres Oslo og Norge.

Det er altså mange tegn som tyder på at den strukturelle integrasjonen av innvandrere etterkommer et godt stykke på vei viser en vellykket lakmustest for de langsiktige konsekvensene av den nye innvandringen til Norge. Jeg har i det ovenstående vist at nyere forskning på innvandrere etterkommer i arbeidslivet tegner et bilde av både likhet og forskjeller. Det er allikevel viktig å påpeke at det store flertall er i sysselsatt arbeid og at for disse ser det ut til å gå like bra som med resten av befolkningen når vi tar hensyn til eget utdanningsnivå. Det er derfor viktig å fortelle om alt som går bra, ikke bare ensidig fokusere på marginalisering og ekskludering.

Årene som kommer vil by på stadig flere og mer forskjelligartede normalitetshistorier om vellykket integrering. Dersom vi skal være i takt med vår egen samtid må vi se disse historiene og løfte dem tydeligere frem. Fordi de har klangbunn i den nye virkeligheten forskningen faktisk spiller.

Litteratur:

Birkelund, Gunn E. & Arne Mastekaasa (red.) (2009): *Integrert? Innvandrere og barn av innvandrere i utdanning og arbeidsliv*, Oslo: Abstrakt forlag AS.

Brekke, Idunn & Arne Mastekaasa (2009): "Kapittel 12: Arbeidsinntekt blant innvandrere og etterkommere av innvandrere" I: *Integrert? Innvandrere og barn av innvandrere i utdanning og arbeidsliv*, Birkelund & Mastekaasa (red.), Oslo: Abstrakt forlag AS.

Erikson, Robert & John Goldthorpe (1992): *The Constant Flux: A Study of Class Mobility in Industrial Societies*, Oxford: Clarendon Press.

Evensen, Øystein (2009): "Kapittel 11: Høyt utdannede innvandrere etterkommeres møte med arbeidsmarkedet" I: *Integrert? Innvandrere og barn av innvandrere i utdanning og arbeidsliv*, Birkelund & Mastekaasa (red.), Oslo: Abstrakt forlag AS.

Henriksen, Kristin (2007): *Fakta om 18 innvandrergupper i Norge*, Oslo/Konsvinger: Statistisk Sentralbyrå.

Henriksen, Kristin & Lars Østby (2007): "Etterkommere – innvandrings lakkmustest", I: *Plan* (5): 30-37.

Hermansen, Are Skeie (2009): *Unmaking the Vertical Mosaic? Occupational Class Attainment among Second-Generation Immigrants in Norway*. Masteroppgave i sosiologi. Oslo: Universitetet i Oslo.

Kavli, Hanne & Marjan Nadim (2009): *Familiepraksiser og likestilling i innvandrede familier*, Oslo: Fafo.

Wikan, Unni (1995): *Mot en ny norsk underklasse: Innvandrere, kultur og integrasjon*, Oslo: Gyldendal forlag.

Kontaktperson: PhD student Are Skeie Hermansen, Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet. E-post: are.sherman@gmail.com

Høy utdanning øker dine sjanser i arbeidslivet

Utdanning er en stadig viktigere forutsetning både for å få og for å beholde sitt arbeid, ikke minst på grunn av de mange omstillinger og rasjonaliseringer som skjer i dagens arbeidsmarked. Dette gjelder særlig i et arbeidsmarked som Oslos, hvor man i så stor grad etterspør arbeidstakere med utdanning. Statistikken som vi presenterer i denne artikkelen underbygger dette. Vi har også tatt med tall for Oslo kommune, som er Oslos klart største arbeidsgiver.

Høy sysselsetting blant de med høy utdanning

Befolkningens sysselsettingsandel beregnes normalt med utgangspunkt i aldersgruppen 15-74 år. I 4. kvartal 2009 var 70 prosent av befolkningen i denne aldersgruppen i Oslo sysselsatt og det er omtrent som for landet for øvrig. I denne artikkelen vil vi imidlertid fokusere på aldersgruppen 30-66 år. Da unngår vi i stor grad å få med personer som er under utdanning og personer som har gått av med alderspensjon. Dessuten, i den grad disse personene er i arbeid, arbeider de ofte deltid. I 4. kv. 2009 var 76,4 prosent av Oslos befolkning mellom 30 og 66 år sysselsatte.

Tabell 1 viser at det er en klar sammenheng mellom utdanningsnivå og yrkesdeltakelse. Jo mer utdanning en person har, desto større sannsynlighet er det at personen er sysselsatt. For personer med utdanning på universitets- eller høyskolenivå var hele 87,5 prosent i aldersgruppen 30-66 år sysselsatt. Lavest sysselsetting hadde personer med ingen eller uoppgitt utdanning. Bare vel halvparten av personene i denne gruppen var i 4. kvartal 2009 sysselsatt (57,4 prosent). Personer med grunnskoleutdanning hadde nesten like lav sysselsettingsandel (58 prosent). Sysselsettingsandelen

økte dramatisk med utdanning utover grunnskolen, personer med videregående utdanning hadde en sysselsettingsandel på 75,7 prosent. Det er bemerkelsesverdig det klare skillet vi finner mellom de med grunnskoleutdanning og lavere og de som har videregående utdanning eller høyere. Det kan være mange grunner til lav sysselsetting blant de med lavere utdanning, men i et arbeidsmarked der det er konkurranse om stillinger med få krav til utdanning, stiller personer med utdanning utover grunnskolen sterkere.

er arbeidsledige eller på arbeidsmarkedstiltak inkludert. Sammen med de sysselsatte utgjør disse arbeidsstyrken. Arbeidsledigheten for personer 30-66 år var pr. 1.1. 2010 på 6,2 prosent, men prosentandelen varierer sterkt med utdanningsnivået.

For personer med bare grunnskoleutdanning var arbeidsledigheten dobbelt så høy som for Oslo i alt, dvs. 12,3 prosent. Personer med ingen eller uoppgitt utdanning hadde nesten like høy arbeidsledighet (10,7 prosent). Til sammenlikning var arbeids-

Tabell 1: Andel av befolkningen 30-66 år som er sysselsatt eller arbeidsledig etter kjønn og utdanningsnivå 1.1.2010¹

	Grunnskole	Videregående skole	Universitet/høy skole	Ingen/uoppgitt utdanning	Totalt
Sysselsatte					
Menn	61,0	77,7	88,2	65,6	78,2
Kvinner	54,7	73,5	86,8	46,1	74,5
I alt	58,0	75,7	87,5	57,4	76,4
Arbeidsledige²					
Mann	12,5	6,8	3,1	10,2	6,5
Kvinne	12,1	5,8	3,0	11,3	5,9
I alt	12,3	6,3	3,1	10,7	6,2
Arbeidsstyrken					
Mann	73,5	84,4	91,4	75,8	84,7
Kvinne	66,8	79,4	89,9	57,4	80,4
I alt	70,3	82,0	90,6	68,1	82,6

¹Tallene er hentet fra arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret

Sysselsettingsandelen totalt var noe lavere for kvinner enn for menn, men sysselsettingsandelen for kvinner varierte enda sterkere med utdanningsnivå enn den gjorde for menn. Forskjellen mellom kjønnene var på nesten 20 prosentpoeng for gruppen ingen eller uoppgitt utdanning, mens den bare var på 1,4 prosentpoeng for personer med utdanning på universitets- eller høyskolenivå. Den store forskjellen mellom menn og kvinner blant de med lavest utdanning kan blant annet ha sammenheng med at en større andel kvinner enn menn er hjemmeverende.

Høyere arbeidsledighet blant lavt utdannede

Det kan være mange grunner til at en person ikke er sysselsatt, og den mest åpenbare grunnen er arbeidsledighet. I tabell 1 er også personer som

ledigheten blant personer med høyere utdanning bare på 3,1 prosent. Forskjellen mellom kjønnene var minimal.

Høy arbeidsledighet blant personer med lav eller ingen utdanning er med på å forklare den lave sysselsettingsandelen for disse gruppene. Men selv om vi tar hensyn til arbeidsledigheten og fokuserer på arbeidsstyrken, er det fortsatt store forskjeller mellom utdanningsgruppene.

To av ti personer mellom 30 og 66 år var pr. 1.1.2010 utenfor arbeidsstyrken. Det samme var tilfellet for personer med videregående utdanning. Personer med utdanning på universitets- eller høyskolenivå hadde den høyeste yrkesdeltakelsen. Her var flere enn 9 av 10 personer i arbeidslivet. Blant personer med grunnskole og blant de med ingen eller

uoppgitt utdanning var hele 3 av 10 utenfor arbeidsmarkedet.

Vanlig med deltidsarbeid i Oslo kommune

Arbeidsstyrken i Norge utgjør en større andel av befolkningen enn i mange andre land. En viktig forklaring på dette er omfanget deltidsarbeid, og da særlig blant kvinner. Men det har nok også betydning at Statistisk sentralbyrå regner en person som sysselsatt dersom man arbeider mer enn en time

Kvinner arbeidet mer deltid enn menn. Mens 90,1 prosent av mennene arbeidet mer enn 30 timer pr. uke, var tilsvarende andel for kvinnene bare 80,3 prosent. Denne tendensen gjaldt for alle utdanningsgruppene, men forskjellen mellom kjønnene var minst for personer med utdanning på universitets- eller høyskolenivå (8,1 prosent). Størst var forskjellen blant personer med ingen eller uoppgitt utdanning (14,3 prosent)

Deltidsarbeide er mer vanlig i Oslo kommune enn

Tabell 2: Aldersfordelt netto innflytting for Oslos bydeler 2009¹

	Sysselsatte i Oslo i alt					Sysselsatt i Oslo kommune				
	Grunnskole	Videregående skole	Universitet/høy skole	Ingen/uoppgitt utdanning	Totalt	Grunnskole	Videregående skole	Universitet/høy skole	Ingen/uoppgitt utdanning	Totalt
Menn										
0 - 19,9 timer	10,2	6,8	6,3	12,4	7,5	14,2	11,7	10,9	15,1	11,7
20 - 29,9 timer	3,1	2,1	2,2	3,5	2,4	9,4	6,7	6,6	13,5	7,3
30 timer og mer	86,7	91,1	91,4	84,1	90,1	76,4	81,6	82,5	71,4	81,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kvinner										
0 - 19,9 timer	17,4	12,8	10,0	21,1	12,3	25,2	20,3	11,8	27,4	16,7
20 - 29,9 timer	8,9	8,1	6,6	9,1	7,4	15,4	14,0	8,6	14,8	11,3
30 timer og mer	73,7	79,1	83,4	69,8	80,3	59,4	65,7	79,6	57,8	72,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Begge kjønn										
0 - 19,9 timer	13,2	9,3	8,1	15,3	9,6	22,3	17,9	11,5	23,9	15,3
20 - 29,9 timer	5,5	4,6	4,3	5,4	4,6	13,8	12,0	8,1	14,4	10,2
30 timer og mer	81,2	86,0	87,6	79,4	85,8	63,9	70,1	80,4	61,7	74,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹Tallene er hentet fra arbeidsgiver og arbeidstakerregisteret

pr. uke. Et naturlig spørsmål blir dermed hvilken betydning deltidsarbeid har for den høye yrkesdel-takelsen, og om det er noen utdanningsgrupper som skiller seg ut.

Tabell 2 viser at det var mindre deltidsarbeid blant dem med utdanning på universitets- eller høyskolenivå enn blant andre utdanningsgrupper, forskjellene mellom utdanningsgruppene var imidlertid små. Riktignok arbeidet 87,6 prosent av de med utdanning på universitets- eller høyskolenivå mer enn 30 timer i uken, men dette var ikke mye høyere enn for utdanningsgruppen med mest deltidsarbeid, personer med ingen eller uoppgitt utdanning.

for Oslo som helhet. I Oslo kommune arbeidet bare 74,5 prosent mer enn 30 timer pr uke, altså 11,3 prosentpoeng mindre enn for hele Oslo. På samme måte som for hele Oslo arbeidet personer med utdanning på universitets- eller høyskolenivå mindre deltid enn personer med andre utdanningsnivåer. Forskjellen mellom utdanningsgruppene var også betydelig større. Mens forskjellen mellom høyeste og laveste andel med mer enn 30 timer pr uke var 8,2 prosentpoeng for Oslo som helhet, var tilsvarende forskjell i Oslo kommune 18,7 prosentpoeng. Noe av forklaringen på mer deltid i Oslo kommune, både i seg selv og etter utdanningsnivå, kan være at Oslo kommune i stor grad er en kvinnearbeids-

plass. To av tre ansatte i Oslo kommune er kvinner, mens det for Oslo som helhet er en liten overvekt av menn blant de sysselsatte.

Ansatte i Oslo kommune arbeidet mer deltid enn ansatte utenfor kommunen enten vi ser på kjønn eller utdanningsnivå. Kvinner arbeidet videre mer deltid enn det menn gjorde. Mens 81 prosent av mennene i Oslo kommune arbeidet 30 timer eller mer, var tilsvarende tall for kvinner 72 prosent. Samtidig var det enda klarere sammenheng mellom utdanningsnivå og deltid i Oslo kommune enn i Oslo som helhet. Det er bemerkelsesverdige små

påvirke de sysselsattes fordeling på de ulike utdanningsgruppene sammenlignet med ikke-sysselsatte og befolkningen samlet. Dette illustreres nærmere i tabell 3.

Personer med utdanning på universitets- eller høyskolenivå var den klart største utdanningsgruppen blant de sysselsatte. Hele 51,8 prosent av de sysselsatte i Oslo hadde utdanning på dette nivået, mens dette var bare tilfellet for 24,1 prosent av de ikke-sysselsatte. For ansatte i Oslo kommune var andelen med høyere utdanning enda større, det vil si 55 prosent. Den høye andelen i Oslo kommune

Tabell 3: Befolkningen 30-66 år etter sysselsetting, utdanning og kjønn 4. kv. 2009¹

	Grunnskole	Videregående skole	Universitet/høy skole	Ingen/uoppgitt utdanning	Totalt
Menn					
Sysselsatt i Oslo	12,3	28,8	48,6	10,3	100,0
Herav sysselsatt i Oslo kommune	13,5	25,4	56,4	4,8	100,0
Ikke sysselsatt	28,2	29,6	23,5	18,7	100,0
I alt	15,8	28,9	43,5	11,9	100,0
Kvinner					
Sysselsatt i Oslo	10,5	27,8	55,9	5,9	100,0
Herav sysselsatt i Oslo kommune	14,7	26,2	54,5	4,6	100,0
Ikke sysselsatt	27,2	28,9	24,6	19,3	100,0
I alt	15,3	27,9	47,7	9,1	100,0
Begge kjønn					
Sysselsatt i Oslo	11,5	28,4	51,8	8,3	100,0
Herav sysselsatt i Oslo kommune	14,4	26,0	55,0	4,6	100,0
Ikke sysselsatt	27,7	29,2	24,1	19,0	100,0
I alt	15,5	28,4	45,5	10,5	100,0

¹Tallene er hentet fra arbeidsgiver og arbeidstakerregisteret

forskjellene i omfanget av deltid mellom kjønnene i Oslo kommune for personer med utdanning på universitets- eller høyskolenivå (2,9 prosentpoeng). En viktig årsak til dette er at menn i denne gruppa ser ut til å arbeide mer deltid enn hva som er tilfellet utenfor Oslo kommune.

Halvparten av de sysselsatte har høy utdanning

Da sysselsettingsandelen er såpass mye lavere for personer med lav utdanning, vil dette naturlig nok

har sammenheng med at svært mange stillinger har krav til utdanning på universitets- eller høyskolenivå, eksempelvis i skolene, i teknisk sektor og i administrasjonen.

Andelen med personer med videregående utdanning blant de sysselsatte var omtrent den samme som for de ikke-sysselsatte og for befolkningen totalt, det vil si 28,4 prosent for de sysselsatte og befolkningen som helhet og 29,2 prosent blant de ikke-sysselsatte. Det samme gjelder for andelen i

Oslo kommune, som var på 26 prosent.

Personer med utdanning på grunnskolenivå og lavere var klart underrepresentert blant de sysselsatte. Mens personer med grunnskoleutdanning og ingen eller uoppgitt utdanning hadde henholdsvis 15,5 prosent og 10,5 prosent av befolkningen, utgjorde de bare 11,5 prosent og 8,3 prosent av de sysselsatte. I Oslo kommune hadde 14,4 prosent og 4,6 prosent av de ansatte henholdsvis grunnskoleutdanning og ingen eller uoppgitt utdanning.

Kilder:

Statistisk sentralbyrå: Utdanningsstatistikk

Statistisk sentralbyrå: Arbeidsmarkedsstatistikk

Kontaktperson: Rådgiver Niels Henning Gundersen,
UKE/Oslo kommune, tlf: 23 49 17 27

Oslo kommune satser på barnehager

Oslo kommune har satset stort på barnehageutbygging de senere årene. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at 33 189 barn hadde plass i barnehage i Oslo pr. 15.12.2009, hvorav 628 barn kom fra andre kommuner. I 2004 hadde 24 218 barn plass i barnehage, byen har altså fått nesten 9 000 nye plasser siden 2004.

Lovkravet er at alle barn som har fylt ett år ved hovedopptaket ved utgangen av august, har rett til barnehageplass. Oslo kommune oppfyller lovkravet, men i tillegg er byrådets mål at alle barn som er fylt ett år skal få tilbud om barnehageplass dersom de foresatte ønsker det. Dette vil overstige lovkravet og innebærer at de som fyller 1 år etter august, også skal få tilbud om plass slik at de ikke risikerer å måtte vente til neste hovedopptak.

Høyere barnehagedekning i Oslo

Av alle barn mellom ett og fem år bosatt i Oslo har 83,4 prosent plass i barnehage, da er også utenbys

barn i Oslos barnehager tatt med i beregningen. Dette gir en barnehagedekning som ligger 5 prosentpoeng under landsgjennomsnittet, og den er lavest i landet sett fylkesvis. Samtidig finnes det barn bosatt i Oslo som kan ha barnehageplass i nabokommuner, men dette finnes det ikke tall for.

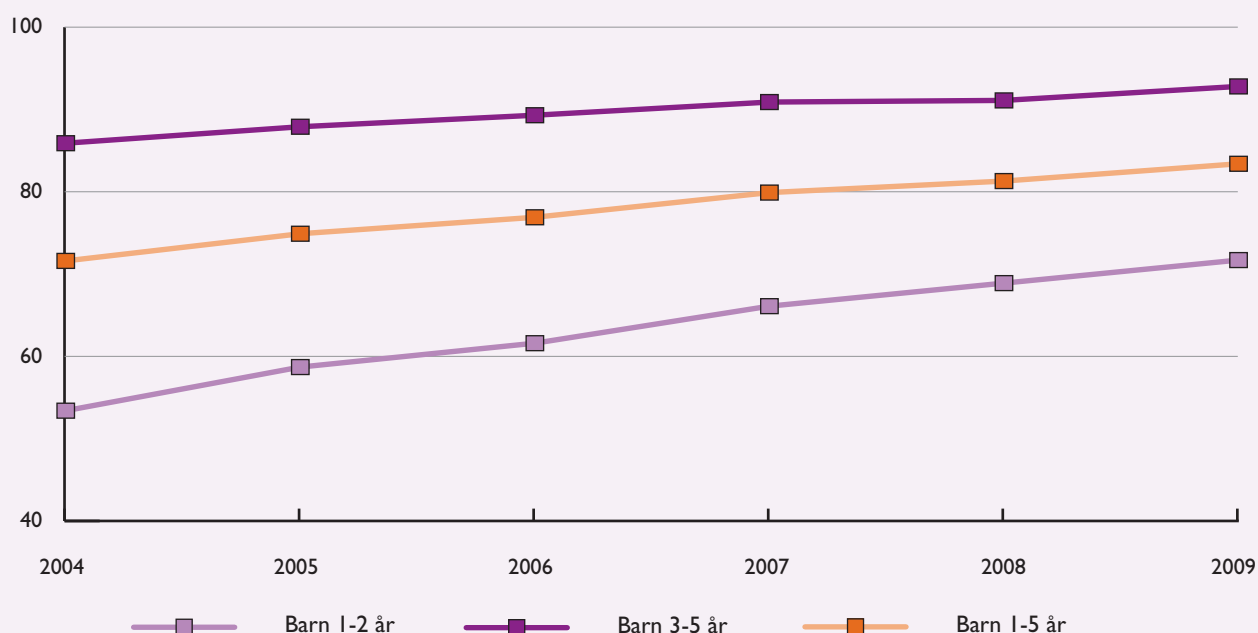
Barnebefolkningen i Oslo har økt betydelig i løpet av de senere årene. Pr 1.1.2005 var 33 400 barn mellom ett og fem år bosatt i Oslo, og pr. 1.1.2010 var tallet 39 500. Dette gir en økning på 18 prosent. Antall fødte i Oslo har også økt tilsvarende i perioden, og i 2009 ble det født 10 254 barn, det høyeste antall som noen gang er registrert. Om ikke lenge

vil det være aktuelt for mange av disse barna å begynne i barnehage.

Oslo har hatt en betydelig økning i andelen barn mellom ett og fem år som har plass i barnehage, siden 2004 har det vært en økning på 12 prosentpoeng. For de yngste barna har økningen vært på hele 18 prosentpoeng, og barnehagedekningen for denne gruppen var på 71,7 prosent ved utgangen av 2009. For barn mellom 3 og 5 år var økningen i denne perioden på 7 prosentpoeng og dekningsgraden ved utgangen av 2009 var på 92,8 prosent.

I bydelstatistikken innhentes tall på antall barn på søkerliste til barnehage som ikke har et annet tilbud. Antall barn med barnehageplass pluss barna som står på søkerliste, utgjør det registrerte behovet. Da gjenstår det et antall barn som det ikke er meldt behov for. Søkerlistetallene kan være usikre, og de endrer seg kontinuerlig ettersom barna får plass, men de kan si noe om utviklingen. Andel barn det ikke etterspørres plass for, er beregnet på grunnlag av andelen bosatte barn som verken har plass eller står på søkerliste.

Figur 1: Barnehagedekning i Oslo (prosent)

Sterkere etterspørsel etter barnehageplass

I tillegg til antall barn 1-5 år, er det flere faktorer som påvirker etterspørselen etter barnehageplass. Ikke alle foreldre ønsker plass til sine barn, særlig gjelder det de som har barn under 3 år. Generelt øker yrkesaktiviteten blant kvinner med økende utdanning og dermed også ønsket om barnehageplass. Blant en del innvandrergupper er det mange kvinner som ikke er yrkesaktive. I og med at Oslo har et stort innslag innvandrere i sin befolkning, innebærer det at etterspørselen etter barnehageplass kan være noe mindre enn landsgjennomsnittet.

Vi har ikke tall for 2004, men per 31.12.2005 var det ikke meldt behov for 17 prosent av barna mellom ett og 5 år. Tilsvarende tall per 31.12.2009 var 11 prosent. Nedgangen har vært størst for de yngste barna.

Per desember 2009 mottok 4 622 kontantstøtte i Oslo. Antall mottakere av kontantstøtte er redusert med 2 200 personer siden desember 2004. Når antall fødte går opp og antall mottakere av kontantstøtte går ned, kan dette indikere økt etterspørsel etter barnehageplasser for de yngste barna.

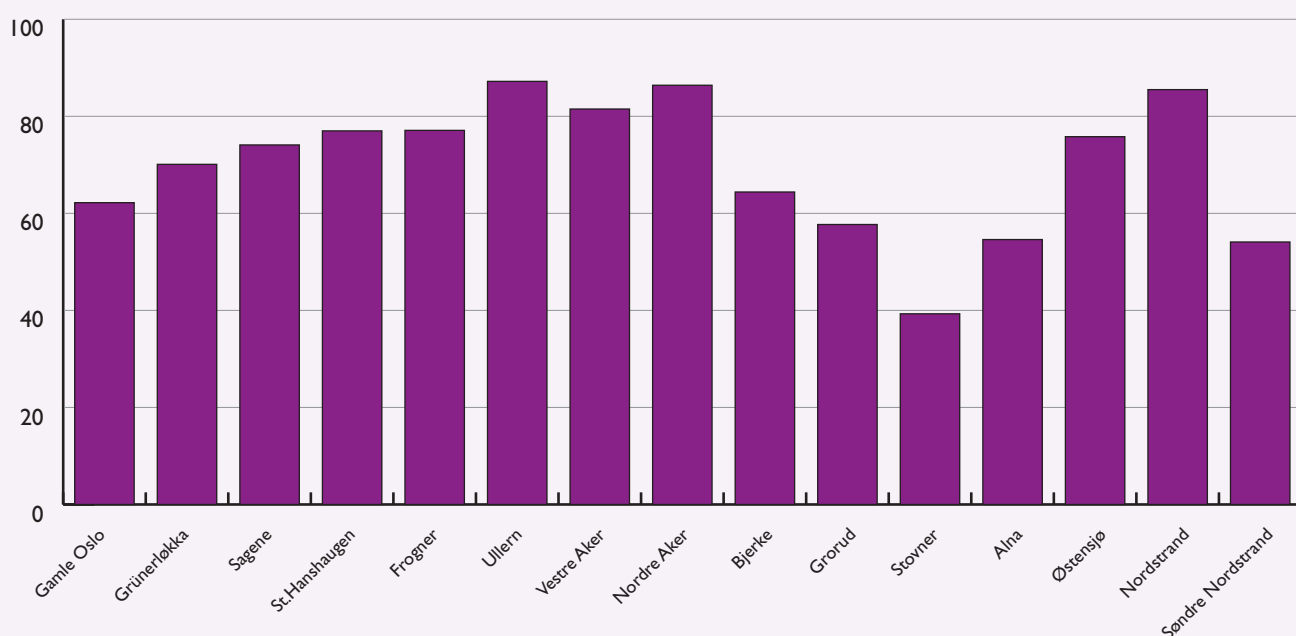
Barnehagedekningen i bydelene

For å beregne hvor mange barn bosatt i de respektive bydeler som har plass i barnehage, innhenter bydelsstatistikken oversikt over antall barn som er i barnehage i andre bydeler enn der de bor. Dekningsgraden beregnes da ut fra hvor mange barn i den enkelte bydel som har plass i barnehage, sett i forhold til totalt antall bosatt barn i bydelen.

nivå, lav innvandrерandel og lite bruk av kontantstøtte.

For aldersgruppen tre til fem år er det ikke så store variasjoner i dekningsgraden. Bydel Gamle Oslo ligger lavest med 80 prosent dekning, mens noen vestlige bydeler ligger opp mot 100 prosent dekning. Utviklingen kan tyde på at flere innvandrерfamilier ønsker at barna skal være i barne-

Figur 2: Dekningsgrad barn 1-2 år (prosent)

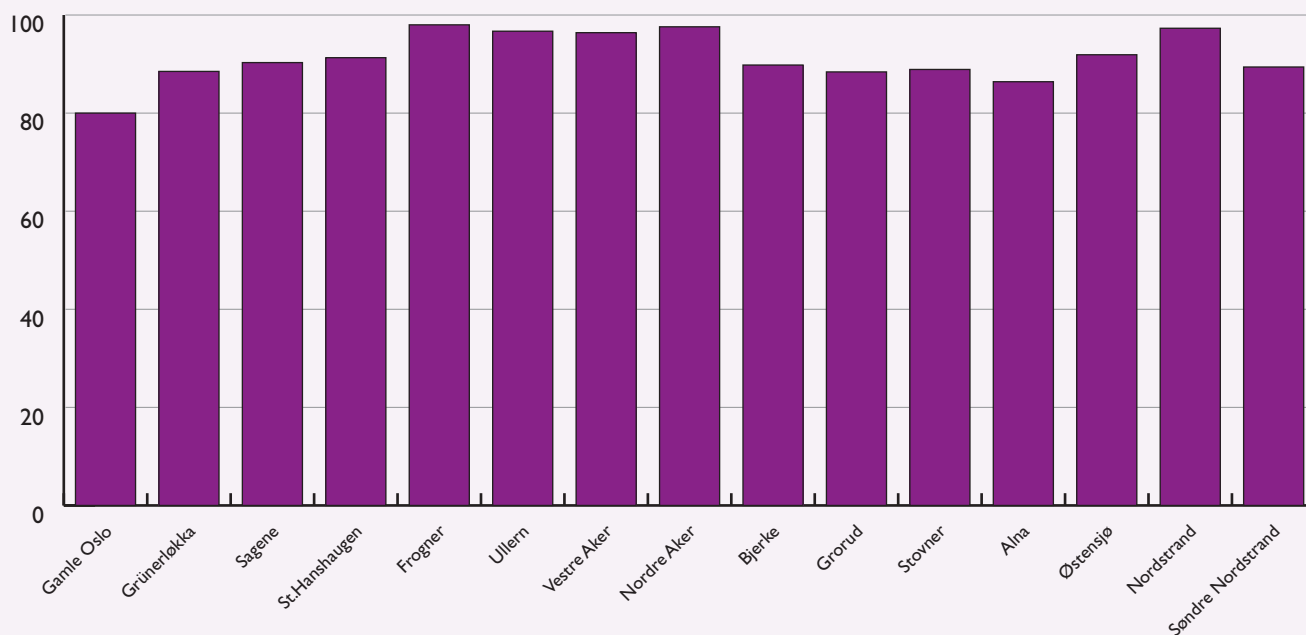
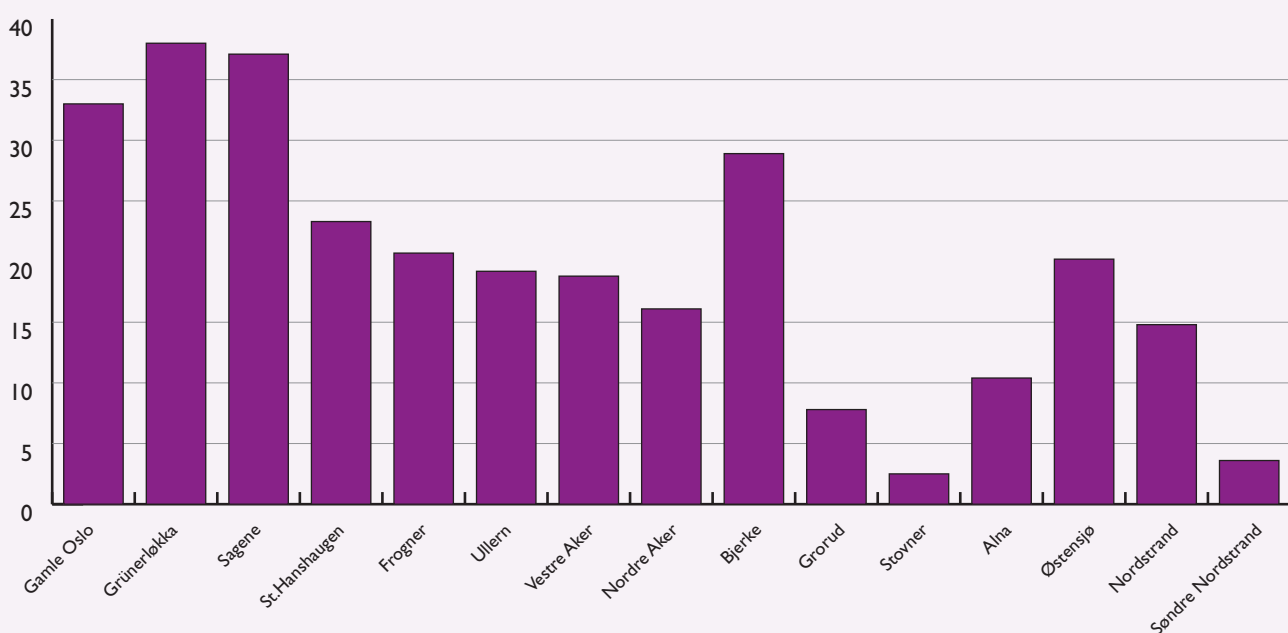

Barnehagedekningen for barn mellom ett og to år varierer fra 87 prosent i Bydel Ullern bydel til 39 prosent bydel Stovner. Stovner er den bydelen med størst innslag av barn med ikke-vestlig bakgrunn, og bydelen har det laveste utdanningsnivå blant kvinner mellom 25 og 49 år i Oslo. Vi finner et lignende mønster i bydelene Grorud, Alna og Søndre Nordstrand, men med noe lavere andel innvandrerbarn og noe høyere utdanningsnivå. Det er i disse bydelene bruken av kontantstøtte er størst. Mellom 40 og 50 prosent av småbarnsmødrene mottok kontantstøtte ved utgangen av 2008, mens gjennomsnittet for hele byen var 29 prosent. I de nevnte bydelene kan det se ut som om yrkesaktiviteten blant småbarnsmødre er relativt lav.

Bydelene i Ytre vest og bydel Nordstrand har høy dekning, noe som samsvarer med høyt utdannings-

hage siden bydeler med høy innvandrерandel har en dekningsgrad for denne aldersgruppen opp mot 90 prosent. Tilbudet om gratis kjernetid inntil 20 timer for fire- og femåringer i bydelene i Grorudalen og bydel Søndre Nordstrand bidrar nok også til at flere søker om barnehageplass. Fra og med 1.4.2010 har også bydel Gamle Oslo innført gratis kjernetid for treåringer. Videre tilbyr bydelen gratis skyss med buss fra sentrale deler av bydelen til Kværnerdalen barnehage. I hvilken grad dette vil påvirke dekningsgraden får vi først svaret på når neste års tall er tilgjengelige.

Selv om Oslo kommune har gjort en stor innsats for at alle som ønsker det skal få barnehageplass til sine barn, ligger det fortsatt en utfordring å fremskaffe flere plasser for de yngste barna, samt at det tas høyde for en økende barnebefolkning. Utviklin-

Figur 3: Dekningsgrad barn 3-5 år (prosent)**Figur 4:** Vekst i barnebefolkningen 1-5 år 2005-2010 (prosent)

gen i barnebefolkningen vil være ulik i bydelene i årene framover. Ønsket om nærhet mellom barnhage og bosted gjør at utbyggingsbehovet i bydelene også vil være ulikt.

Kilder:

Statistisk sentralbyrå: KOSTRA/BASIL

Oslo kommunes bydelsstatistikk

Kontaktperson: Seniorkonsulent Åse Løset,
UKE/Oslo kommune, tlf: 23 49 17 25

Mer informasjon finner du på

e-post:

oslostatistikken@uke.oslo.kommune.no

internett

www.uke.oslo.kommune.no/oslostatistikken/

Returadresse

Oslo kommune,
Utviklings- og kompetanseetaten
Postboks 6538 Etterstad
0606 OSLO